

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΦΛΩΡΙΝΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Μελέτη του θεσμού « Συνήγορος του Παιδιού ». Διερεύνηση της πολιτικής και των εκπαιδευτικών πρακτικών που διαμορφώνονται την περίοδο 2003 – 2016.

Study of the institution "Ombudsman of the Child". Investigation of policy and educational practices that are shaped in the period 2003 - 2016.

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ: ΦΡΑΓΚΟΥ ΜΑΡΙΑ ΟΥΡΑΝΙΑ
ΑΕΜ: 2803

ΕΠΟΠΤΗΣ: ΚΑΛΕΡΑΝΤΕ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ
Επίκουρη Καθηγήτρια Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Β' ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΤΗΣ: ΜΙΧΑΗΛ ΔΟΜΝΑ
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Κοινωνικής Ανθρωπολογίας

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4
ΠΩΣ ΕΞΕΛΙΣΣΕΤΑΙ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ Ο ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ (ΜΠΟΥΛΙΝΓΚ)	5
<i>Ο ρόλος του Συνηγόρου</i>	<i>7</i>
ΤΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΡΕΥΜΑ.....	8
Ο “Σχολικός εκφοβισμός”, οι προκαταλήψεις, τα στερεότυπα, και οι ρατσιστικές συμπεριφορές προς τον “ξένο”	8
<i>Ο ρόλος του Συνηγόρου</i>	<i>10</i>
Σημαντικοί παράγοντες για την για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της βίας μεταξύ των μαθητών	11
Τα δικαιώματα του παιδιού.....	15
Η Σύμβαση και τα δικαιώματα	16
Εφαρμογή και έλεγχος των δικαιωμάτων	17
Ισχύς και αναθεώρηση των δικαιωμάτων.....	17
Πιο αναλυτικά η Σύμβαση του 1989 αναφέρει:	18
<i>Γνωστοποίηση</i>	<i>23</i>
<i>Εφαρμογή και έλεγχος.....</i>	<i>23</i>
Η ΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΕΙΚΟΝΕΣ	25
ΑΝΑΛΥΣΗ ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΚΑΛΥΠΤΕΙ	27
Η έκφραση και συμμετοχή στα δικαιώματα	27
Τα έντυπα, τα βίντεο και οποιοδήποτε ενημερωτικό υλικό.....	28
Οι συμβουλές για τη σωστή χρήση του ίντερνετ	29
Τα διεθνή δρώμενα.....	30

Η δικαιοσύνη και η καταστολή	30
Η διοργάνωση ημερίδων και εκδηλώσεων	31
Οι επισκέψεις σε εκπαιδευτικούς χώρους	31
Η εφαρμογή των δικαιωμάτων	32
Η οικογένεια	33
Τα παιδιά και η σωστή χρήση των Μ.Μ.Ε.	33
Τα παιδιά με ειδικές ανάγκες/αναπηρίες	34
Η παιδική προστασία και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα.....	36
Τα επιμορφωτικά σεμινάρια.....	37
Η σωματική τιμωρία-βία	37
Οικογένεια	38
Οι θέσεις απολογισμού του Συνηγόρου του παιδιού.....	40
Η κοινότητα των εφήβων.....	40
Τα παιδιά μετανάστες και η ένταξή τους	41
Η ψυχολογία και η ψυχική υγεία.....	42
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	43

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στις σύγχρονες Ευρωπαϊκές κοινωνίες τα θεμέλια για μια σωστή λειτουργία ενός κράτους θέτονται από το Δίκαιο. Τα δικαιώματα θεωρούνται ως μια θεμελιώδη αρχή που κάθε πολίτης χαιρεί ευχαρίστησης και βασίζει την καθημερινότητα του πάνω σε αυτά. Ο Συνήγορος γενικά, αποτελεί μια ανεξάρτητη αρχή που έχει ως στόχο την προστασία των δικαιωμάτων. Από τον Ιούλιο του 2003 θεσπίστηκε και η λειτουργία του Συνηγόρου του παιδιού. Η αποστολή του είναι η προάσπιση των δικαιωμάτων των παιδιών και ιδιαίτερα των ανηλίκων. Κύριος σκοπός του είναι να κατανοήσει το παιδί τα δικαιώματά του και να συνειδητοποιήσει ότι ο ίδιος αποτελεί την μόνη δίοδο για να ακουστεί η φωνή των παιδιών στην κοινωνία.

Το site του Συνηγόρου του παιδιού αποτελεί έναν ιστοχώρο όπου όλοι έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες, συμβάσεις ή νομοθεσίες, και επιπλέον παρέχει μια μεγάλη ποικιλία πληροφοριών για το θέμα. Ο Συνήγορος του Παιδιού είναι μια ανεξάρτητη αρχή προάσπισης των δικαιωμάτων των παιδιών, ένας θεσμός που υπάρχει στην παγκόσμια κοινότητα από το 1981. Σήμερα υπάρχει μεγάλος αριθμός Συνηγόρων του Παιδιού σε όλο τον κόσμο. Στην Ευρώπη το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Συνηγόρων του Παιδιού (ENOC) αριθμεί περισσότερα από 40 μέλη. Στην Ελλάδα το ρόλο του Συνηγόρου του Παιδιού ασκεί ο Συνήγορος του Πολίτη, στον οποίο με βάση ειδική νομοθετική ρύθμιση (ν.3094/2003) διορίζεται ένας Βοηθός Συνήγορος για το Παιδί και λειτουργεί ένας κύκλος δραστηριότητας που ασχολείται αποκλειστικά με την προάσπιση και προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού. Πρώτος Βοηθός Συνήγορος για το Παιδί ορίστηκε το 2003 ο Γιώργος Μόσχος, η θητεία του οποίου ανανεώθηκε το 2008 και το 2011.

ΠΩΣ ΕΞΕΛΙΣΣΕΤΑΙ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ Ο ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ (ΜΠΟΥΛΙΝΓΚ)

Ο εκφοβισμός αποτελεί μια μορφή βίαιης συμπεριφοράς και προέρχεται από το ρήμα εκ-φοβίζω που σημαίνει ότι προκαλώ σε κάποιον φόβο. Ο σχολικός εκφοβισμός μελετάται για πρώτη φορά το 1978 στη Νορβηγία. Ο όρος 'bullying' εμφανίζεται σε πολλά επιστημονικά περιοδικά. Σαν φαινόμενο επισημαίνεται στα 1970 και σε αυτό εμπλέκονται πολλά μέρη:

- Τα παιδιά που δέχονται βία
- Τα παιδιά ή ομάδα παιδιών που ασκούν βία
- Τα παιδιά θεατές
- Οι εκπαιδευτικοί
- Οι γονείς/κηδεμόνες

Σύμφωνα με τη θεωρία του Olweus σχολική βία και σχολικός εκφοβισμός παρατηρείται όταν ένα παιδί << εκτίθεται επαναλαμβανόμενα και συνεχόμενα σε αρνητικές πράξεις από ένα ή περισσότερα άτομα.>>

Ο όρος <<αρνητική πράξη>> αναφέρεται στην πράξη εκείνη με την οποία << ένα άτομο προκαλεί εσκεμμένη βλάβη ή συναισθηματική δυσκολία σε άλλο άτομο, μέσω σωματικής επαφής, λεκτικώς ή με άλλους τρόπους.>>

Εξίσου σημαντική παράμετρος είναι αυτής της επανάληψης. Ο σχολικός εκφοβισμός δεν αποτελεί ένα απλό μεμονωμένο τυχαίο γεγονός. Δεν είναι σαν τους καυγάδες της σχολικής αυλής στα πλαίσια του παιχνιδιού ή άλλων συναναστροφών. Αποτελεί μια διαρκής ανισορροπία μεταξύ των παιδιών που συγκεκριμένα εκφοβίζουν ή εκφοβίζονται. Το αποτέλεσμα ωστόσο αυτής της πράξης, αποτελεί ίσως το σημαντικότερο παράγοντα που πρέπει να μας απασχολεί. Οι πράξεις εκφοβισμού, έχουν ως αποτέλεσμα (ή πρόκειται να

έχουν) σωματική βλάβη ή συναισθηματικές δυσκολίες (δυσκολίες συμπεριφοράς) πάνω στο παιδί. Οι βλάβες αυτές έχουν να κάνουν με τις μορφές που μπορεί να πάρει ο σχολικός εκφοβισμός. Το bullying μπορεί να περιλαμβάνει:

- Άσκηση βίας (μπουνιές, κλωτσιές, τσιμπήματα, δαγκωνιές, σπρωξίματα)
- Εσκεμμένο ή συστηματικό αποκλεισμό παιδιών από κοινωνικές δραστηριότητες (απομόνωση)
- Σεξουαλική παρενόχληση
- Χρήση υβριστικών ή ενοχλητικών εκφράσεων, πειράγματα, παρατσούκλια, κοροϊδία
- Απειλές ή εκβιασμό
- Χρήση υβριστικών ή ενοχλητικών εκφράσεων σχετικά τη θρησκεία, τη φυλή, την εθνικότητα, τη σεξουαλικότητα ή την αναπηρία.

Τα παιδιά αυτά βιώνουν καθημερινά και σε μεγάλο βαθμό τον ρατσισμό με αποτέλεσμα να γίνονται πιο αντικοινωνικά και επιθετικά προς όλους. Τα ίδια δέχονται μορφές ρατσισμού κάθε φύσης και ιδιαίτερα όταν δυσκολεύονται να διαβάσουν ή να γράψουν. Τα παιδιά με αναπηρίες πέφτουν συχνότερα θύματα bullying καθώς δεν έχουν την σωματική ακεραιότητα για να αμυνθούν σε σχέση με τα παιδιά μετανάστες που τα περισσότερα θα αντιδράσουν σε πιθανές χειροδικίες.

Ο ρόλος του Συνηγόρου

Ο Συνήγορος του Παιδιού, ενημερώνει το Υπουργείο Παιδείας για τους χειρισμούς και τις κυριότερες διαπιστώσεις του σε θέματα αποτροπής και μεταχείρισης της σχολικής βίας.

Για τη διαδικασία και τα συμπεράσματα των συζητήσεών του με εκπαιδευτικούς και μαθητές, την ανακεφαλαίωση των κυριότερων

διαπιστώσεων της ανεξάρτητης αρχής μέχρι σήμερα στο ζήτημα της πρόληψης και αντιμετώπισης της βίας και της επιθετικότητας μεταξύ μαθητών στην εκπαίδευση, προβάλλει ο Συνήγορος σε επιστολές προς το Υπουργείο Παιδείας για την καταγραφή "καλών πρακτικών" σε γυμνάσια και λύκεια όλης της χώρας. Κύριο μέλημά του είναι η μείωση των κρουσμάτων σχολικής βίας και η πλήρης εξαφάνισή τους. Κάτι τέτοιο θα μπορέσει να πραγματοποιηθεί μόνο με την πρόληψη που δεν είναι άλλη από την συστηματική και ουσιαστική ενημέρωση γονέων, εκπαιδευτικών και κυρίως μαθητών. Ο Συνήγορος του Παιδιού συνεχίζει τις συζητήσεις με μαθητές και εκπαιδευτικούς, τη διεξαγωγή σεμιναρίων και την επικοινωνία με σχολεία που προσαρμόζουν καινοτόμες μεθόδους στο πεδίο αυτό. Προκειμένου να καταλήξει σε μια συνολικότερη αξιολόγηση της κατάστασης και τη εκφορά θεσμικών προτάσεων προς το Υπουργείο Παιδείας, κινεί συναθροίσεις με σκοπό την καταγραφή "καλών πρακτικών" από την πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Πέρα όμως από το κομμάτι της αποτροπής υπάρχει και ο τομέας των κυρώσεων που πρέπει να υπάρχουν για τυχόν ανάρμοστες ή ανυπάκουες συμπεριφορές παιδιών προς τους συμμαθητές τους. Σε τέτοιες περιπτώσεις ο Συνήγορος πρέπει να επισκέπτεται το σχολείο, να συνδιαλέγεται με αρμόδιους εκπαιδευτικούς, να συζητά με τους μαθητευόμενους τα δικαιώματά τους, και τέλος να είναι σε θέση να εξακριβώσει που έγκειται η δυσκολία. Στη συνέχεια κλητεύει σε συνάντηση τους γονείς του/των παιδιών για να συνομιλήσει μαζί τους για την προκληθείσα ένταση. Για τα φαινόμενα σχολικού εκφοβισμού, μεσολαβεί με ιδιαίτερη ορμή, αποβλέποντας να «προστατέψει» τα παιδιά, διευκολύνοντας όμως ταυτόχρονα το έργο των εκπαιδευτικών.

Μέσα από τις παρεμβάσεις αυτές με την κοινή γνώμη πάντοτε του σχολικού συμβούλου, αναζητά λύσεις με στόχο τον περιορισμό της έντασης ανάμεσα στους μαθητές, την αξιοποίηση διαγνωστικών και παραινετικών υπηρεσιών της κοινότητας και την επίτευξη της ομαλότερης συνεργασίας όλων των συντελεστών για την αποκατάσταση της εύρυθμης λειτουργίας της σχολικής κοινότητας.

Από τη διαμεσολάβηση αυτή, ο Συνήγορος εξακριβώνει εκ νέου τα προβλήματα που ανακύπτουν και είναι ανάγκη να αντιμετωπισθούν με τη

συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων (μαθητών/τριών, γονέων και εκπαιδευτικών), για το κτίσιμο μιας ειλικρινούς και ισότιμης συνεργασίας.

ΤΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΡΕΥΜΑ

Τα τελευταία χρόνια στις Ευρωπαϊκές χώρες παρατηρείται αύξηση των μαθητών γεγονός που οφείλεται στο έντονο μεταναστευτικό ρεύμα που πληθαίνει συνεχώς με ραγδαίους ρυθμούς.

Ο ‘‘Σχολικός εκφοβισμός’’, οι προκαταλήψεις, τα στερεότυπα, και οι ρατσιστικές συμπεριφορές προς τον ‘‘ξένο’’

Στις χώρες υποδοχής των μαθητών μεταναστών παρατηρείται έντονα το φαινόμενο των εκπαιδευτικών ανισοτήτων και του ρατσισμού. Ανακύπτουν πολλά δεδομένα που επαληθεύουν τις δυσμενείς συμπεριφορές προς τους καινούργιους μαθητές. Σύμφωνα με την θεωρία των Gillborn και Gipps (1996), ο ρατσισμός, λειτουργεί ακόμα και σε καταστάσεις ή περιόδους ισότητας ευκαιριών και φανερώνεται τις περισσότερες φορές σε μεγάλο βαθμό. Δεν περιορίζεται μόνο σε ένα θρήσκευμα ή θεωρία. Τις περισσότερες φορές, οφείλεται στην έντονη εχθρότητα, στις επιθέσεις ή στην ανικανότητα που προσάπτεται σε άτομα ή κοινωνικές ομάδες εξαιτίας της φυλής τους.

Σε διάφορες περιπτώσεις εξαιτίας καταστάσεων ή συμπεριφοράς μαθητών με διαφορετικό γλωσσικό υπόβαθρο ή πολιτισμικό μπορεί να εκδηλωθούν ρατσιστικές συμπεριφορές ή και σε μαθητές οι οποίοι παρουσιάζουν δυσκολίες σε γραφή, ανάγνωση αλλά και στην πλειοψηφία των μαθημάτων του αναλυτικού προγράμματος. Τα παιδιά που δέχονται τον ρατσισμό βρίσκονται σε μια διαρκή αυτοάμυνα, αποσύρονται από την ομάδα, δειλιάζουν στο

σχολείο, είναι υπερβολικά σιωπηλοί και έχουν έλλειψη συγκέντρωσης και ενδιαφέροντος για τα μαθήματά τους. Επιπλέον αμεριμνούν για τις σχολικές εργασίες καθώς δυσκολεύονται να τις αναλάβουν και τις περισσότερες φορές όταν βρεθούν σε δύσκολη θέση αντιδρούν επιθετικά ή βίαια. Πολλά παιδιά μετανάστες δεν μιλούν συχνά για την χώρα προέλευσης τους εκτός αν είναι μετανάστες του Δυτικού Κόσμου όπου αυτές οι χώρες υπερτερούν πολιτισμικά και οικονομικά σε σχέση με της Ανατολικές ή αυτές των Βαλκανίων. Ιδιαίτερα τα παιδιά που προέρχονται από χώρες πιο ανίσχυρες πασχίζουν να αποκρύψουν την ταυτότητά τους αποφεύγοντας να μιλήσουν τη μητρική τους γλώσσα ή να αναφερθούν σε κάποια παράδοσή της γιατί δειλιάζουν στην ιδέα του χλευασμού από τους αυτόχθονες συμμαθητές τους.

Το ρήγμα αυτών των περιστάσεων δεν έχει πάψει να απασχολεί πολλούς αρμόδιους τόσο εντός όσο και εκτός του σχολικού περιβάλλοντος και θεωρείται μια μη αναστρέψιμη κατάσταση εξαιτίας της αδυναμίας των ατόμων κάθε ηλικίας να αποδεχθούν το αλλιώτικο και του φόβου που υπάρχει εξαιτίας των καταστάσεων που βιώνουν οι μετανάστες τα τελευταία χρόνια.

Ο ρόλος του Συνηγόρου

Ο Συνήγορος του παιδιού υπογραμμίζει την ανάγκη ετοιμότητας και συνεργασίας προκειμένου να διασφαλιστούν τα δικαιώματα όλων των παιδιών που βρίσκονται στη χώρα. Ύστερα από αλληπάλληλες επισκέψεις σε χώρους φιλοξενίας προσφύγων και μεταναστών σε όλη την επικράτεια και επαφές με αρμόδιες υπηρεσίες και φορείς δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στην ενίσχυση του δικαιώματος όλων των παιδιών που μετακινούνται και ιδιαίτερα στο δικαίωμα της εκπαίδευσης.

Ο Συνήγορος του Παιδιού επισκέφθηκε το καλοκαίρι του 2016, σε όλη την Ελλάδα, πλήθος χώρων όπου ζουν παιδιά που μετακινούνται. Ταυτόχρονα, συνενυρέθηκε με περιφερειακούς και τοπικούς συντονιστές των χώρων

φιλοξενίας του Υπουργείου Εσωτερικών / Μεταναστευτικής Πολιτικής, μέλη της Επιστημονικής Επιτροπής και του αρμόδιου γραφείου του Υπουργείου Παιδείας, στελέχη του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης, της Έπαυσης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και μη κυβερνητικών οργανώσεων. Επιπλέον, ο Συνήγορος υπέγραψε ομόγνωμο συνεργασίας με τη UNICEF με στόχο τον έλεγχο της κατάστασης και της προφύλαξης των δικαιωμάτων των παιδιών που μετακινούνται.

Ο Συνήγορος τονίζει ότι απαιτούνται προσεκτικές ενέργειες ως προς την μόρφωση των παιδιών που μετακινούνται ώστε να προωθηθεί βαθμιαία η ομαλή ένταξή τους στο σχολείο, λαμβάνοντας υπόψη τις δυσκολίες τους και τις ιδιορρυθμίες κάθε περιοχής, κυρίως όπου υπάρχει μεγάλος αριθμός προσφύγων και μεταναστών.

Ο Συνήγορος θεωρεί ότι είναι αναγκαίο, μεταξύ άλλων:

- Τη καταγραφή ηλικιών και εκπαιδευτικών αναγκών όλων των παιδιών που μετακινούνται με ή χωρίς τους γονείς τους
- Την υλοποίηση του προγραμματισμού από το Υπουργείο Παιδείας για την εισαγωγή των παιδιών αυτών στην εκπαίδευση (δημιουργία απογευματινών τμημάτων, ένταξη στο πρωινό πρόγραμμα, όπου είναι εφικτό, με τάξεις υποδοχής, λειτουργία νηπιαγωγείων στους χώρους φιλοξενίας κλπ)
- Την ανάπτυξη δράσεων που θα εντείνουν την κοινωνικοποίηση των παιδιών προσφύγων και μεταναστών, δίνοντάς τους ευκαιρίες συνάντησης και αλληλεπίδρασης με άλλα παιδιά, δημιουργικής απασχόλησης από εκπαιδευμένους εθελοντές και σύνδεσης με την ελληνική κοινωνία
- Την αναβάθμιση εγκαταστάσεων στους χώρους φιλοξενίας που θα παραμείνουν δραστήριοι τον χειμώνα και διασφάλιση επαρκών συνθηκών, υγιεινής και διαβίωσης

- Την εξασφάλιση ενημέρωσης των παιδιών και των οικογενειών τους σχετικά με τα αιτήματά τους για διεθνή προστασία, με σκοπό τον περιορισμό της υπάρχουσας αβεβαιότητας, και εγρήγορση της εξέτασης των διεκδικήσεων ασύλου, μετεγκατάστασης και οικογενειακής συνένωσης των ασυνόδευτων ανηλίκων και των οικογενειών με παιδιά.
- Την ενεργοποίηση του θεσμού της επιτροπείας για τους ασυνόδευτους ανηλίκους.

Σημαντικοί παράγοντες για την για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της βίας μεταξύ των μαθητών

Η επίλυση του σχολικού εκφοβισμού δίνεται μέσα από τρόπους αντιμετώπισης που έχει εισηγηθεί και ορίσει ο Συνήγορος του Παιδιού είτε γίνεται μεταξύ ομοεθνών συμμαθητών είτε μεταναστών, για ένα ισάξιο και συνεργατικό σχολικό περιβάλλον. Σε απόψεις μαθητών και εκπαιδευτικών που εκφράστηκαν στο πλαίσιο συναντήσεων μαζί του για την αποτελεσματική πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας και επιθετικότητας μεταξύ μαθητών, συγκεφαλαιώνει παρακάτω τις κυριότερες διαπιστώσεις και προτάσεις του για το ζήτημα αυτό.

Κατά την άποψη του Συνηγόρου του Παιδιού, κρίνεται απαραίτητο πρωτίστως να εφαρμοστούν ειδικές ενέργειες και παρεμβάσεις που επικεντρώνονται στην πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας, ώστε να διασφαλισθούν συνθήκες γενικότερης λειτουργικότητας και ευνομίας στη σχολική κοινότητα και να αναπτυχθεί κλίμα συμμετοχής, συνεργασίας, και αλληλοσεβασμού ανάμεσα στα μέλη της. Προκειμένου να επιτευχθεί η επιδιωκόμενη μείωση της σχολικής βίας και η ασφαλής θωράκιση των σχολικών κοινοτήτων, αξιόλογοι

παράγοντες οι οποίοι είναι απαραίτητο να τύχουν έρευνας και επεξεργασίας είναι οι ακόλουθοι:

- Διαμόρφωση κόσμιου σχολικού κλίματος επικοινωνίας, διαλόγου και εμπιστοσύνης, ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς και μαθητές. Το καλό παράδειγμα σε τέτοιες καταστάσεις θα πρέπει να δίνει ο διευθυντής / η διευθύντρια της κάθε σχολικής μονάδας. Ο ίδιος πρέπει να βρίσκεται κοντά στους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές, να αφογκράζεται τις ιδεολογίες τους, να τους εμπνέει και να εγγυάται την ευρυθμία και ευνομία του σχολείου. Μέσα στις τάξεις οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να προωθείται έμπρακτα την ατμόσφαιρα επικοινωνίας και διαλόγου.
- Ύπαρξη σαφών κανόνων, που θα συνοψίζονται σε Σχολικό Κανονισμό, οι οποίοι θα πρέπει να ανακύπτουν και να εφαρμόζονται μέσα από την επικοινωνία και συνεργασία εκπαιδευτικών, μαθητών και γονέων και να προβλέπουν στους βασικούς τρόπους διαχείρισης επιθετικών συμπεριφορών στην καθημερινή σχολική ζωή, αξιοποιώντας όπου είναι αναγκαία τα συλλογικά όργανα της σχολικής κοινότητας.
- Αξιοποίηση του θεσμού των μαθητικών συμβουλίων (15μελών και 5μελών) για την ισχυροποίηση των διαδικασιών αφομοίωσης, διαμόρφωσης και τήρησης των σχολικών κανόνων και ανάδειξης των απόψεων των μαθητών.
- Ύπαρξη σαφούς και αδιάβλητου μοντέλου παρακολούθησης της εφαρμογής των σχολικών κανόνων και της προστασίας των μελών της σχολικής κοινότητας από οποιαδήποτε απειλή ή άσκηση βίας σε βάρος τους. Κάθε μαθητής, εκπαιδευτικός και γονέας θα πρέπει να μπορεί να εκφράζει ελεύθερα σχετικά παράπονά του και, εφόσον χρειάζεται, να λαμβάνει εγγυήσεις για την αποτροπή της επανάληψης βλαπτικών συμπεριφορών.

- Επαρκής πληροφόρηση των μαθητών και επικοινωνία στις τάξεις σχετικά με την προστασία, τον σεβασμό και την άσκηση των δικαιωμάτων όλων των στελεχών της σχολικής κοινότητας. Πρέπει να γίνονται συζητήσεις και ενημερώσεις σχετικά με την άσκηση της βίας, τους τρόπους που εκδηλώνεται και πώς μπορεί να εξαλειφθεί με την αρωγή όλων.
- Διεξαγωγή προγραμμάτων και βιωματικών εργαστηρίων εξέλιξης των κοινωνικών δεξιοτήτων και των σχέσεων συνεργασίας – συνύπαρξης, στα οποία θα δύνανται οι μαθητές λαμβάνοντας κατάλληλη εμπύχωση και κίνητρα να συμμετέχουν εθελοντικά.
- Καθιέρωση ακροαματικής διαδικασίας, όταν εκδηλώνεται κάποιο περιστατικό βίας και ανάθεση ρόλων μεσολαβητών και συμβούλων σε εκπαιδευτικούς με ειδικευμένες γνώσεις και δεξιότητες, ώστε να δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να εκφράζουν τις απόψεις τους, να εξηγούν τις συμπεριφορές τους, να επικοινωνούν ύστερα από την εμφάνιση συγκρούσεων ή βίαιων διενεργειών και να γίνεται προσπάθεια γεφύρωσης των σχέσεων μεταξύ των εμπλεκόμενων.
- Καθιέρωση διαδικασιών συμφιλίωσης και εναλλακτικών κυρώσεων για τους μαθητές που επιβάλλονται με βίαια μέσα, όπως η συνεισφορά κοινωφελούς εργασίας, με την προϋπόθεση της συναίνεσής τους. Κατόπιν προσεκτικής ακρόασης των μερών και εφόσον δικαιολογείται από την σοβαρότητα των παραπτωμάτων θα πρέπει οι αρμόδιοι να προχωρούν σε επιβολή ποινών.
- Ενδυνάμωση του ρόλου των μαθητών στη διαδικασία επίλυσης διαμαχών, ανάλογα με τις δυνατότητες υποστήριξης αυτών από εκπαιδευτικούς του σχολείου, ενδεχομένως και με τη δημιουργία ομάδων αλληλεγγύης ή διαμεσολάβησης.
- Ανάπτυξη υποστηρικτικών μηχανισμών σε περιπτώσεις που κρίνεται αναγκαίο, για την δυνατότητα προσφυγής σε

εξειδικευμένους επιστήμονες (ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς κλπ.) της κοινότητας, με σκοπό την επίλυση σοβαρών ζητημάτων που σχετίζονται και με παράγοντες εκτός σχολικού περιβάλλοντος (π.χ. προσωπικά ή οικογενειακά προβλήματα).

- Ανάπτυξη εθελοντικών συλλογικών δραστηριοτήτων που ενδιαφέρουν τους μαθητές δημιουργώντας στενότερους δεσμούς και καλλιεργώντας σχέσεις συνεργασίας μεταξύ τους (π.χ. ομάδες μελέτης, περιοδικού, ραδιοφώνου, εφημερίδας, ιστοσελίδας, θεατρικής έκφρασης, comics, φωτογραφίας, εικαστικών, αθλητισμού, κ.ά.)
- Συστηματική ενημέρωση και επικοινωνία με τους γονείς και κηδεμόνες με επιδίωξη την ευαισθητοποίησή τους, έτσι ώστε να βρίσκονται κοντά στα παιδιά τους, επικοινωνώντας διαλεκτικά μαζί τους και αφουγκραζόμενοι τους προβληματισμούς τους.
- Συνεργασία αδιαίρετης της σχολικής κοινότητας μέσα από τη διοργάνωση εκδηλώσεων ενημέρωσης, συζητήσεων, εκθέσεων κλπ. αλλά και μέσω του σχολικού συμβουλίου που θα ενισχύσουν τις ειρηνικές σχέσεις αλλά και την επαγρύπνηση όλων με απώτερη επιδίωξη την αποτροπή της εμφάνισης εμφανών και απαρατήρητων μορφών βίας, επιθετικότητας και εκφοβισμού μεταξύ μαθητών.

ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Τα δικαιώματα του παιδιού

Οι υποχρεώσεις των κρατών για την προάσπιση και την αναβάθμιση των δικαιωμάτων του παιδιού ρυθμίζονται από τη Διεθνή Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Το 1989 υιοθετήθηκε ομόφωνα η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών και τέθηκε σε εγκυρότητα. Μέχρι σήμερα έχει κυρωθεί από 193 χώρες ενώ με τον Ν.2101/92, στην Ελλάδα κυρώθηκε στις 2 Δεκεμβρίου του 1992.

Περιλαμβάνει τρεις μεγάλες κατηγορίες δικαιωμάτων:

- Προστασία (από κάθε μορφής εκμετάλλευση, κακοποίηση, ρατσισμό, διάκριση κ.λπ.)
- Παροχές (δικαίωμα στην υγεία, στην εκπαίδευση, στην πρόνοια, την ψυχαγωγία, κ.λπ.)
- Συμμετοχή (δικαίωμα στην έκφραση γνώμης, την πληροφόρηση, τον ελεύθερο χρόνο, κ.λπ.)

Η Σύμβαση και τα δικαιώματα

Ορισμός έννοιας "παιδί"

Αρχή της μη διάκρισης

Συμφέρον του παιδιού
Λήψη μέτρων εφαρμογής
Ρόλος γονέων & κηδεμόνων
Ζωή και ανάπτυξη
Όνομα & ιθαγένεια
Ταυτότητα
Χωρισμός από γονείς
Οικογενειακή επανένωση
Αθέμιτες μετακινήσεις
Σεβασμός απόψεων του παιδιού
Ελευθερία έκφρασης
Ελευθερία σκέψης & θρησκείας
Ελευθερία του συνέρχεσθαι ειρηνικά
Απαραβίαστο της ιδιωτικής ζωής
MME – πληροφόρηση
Ευθύνη γονέων - κέντρα παιδικής φροντίδας
Βία, παραμέληση, εκμετάλλευση
Εναλλακτική επιμέλεια
Υιοθεσία
Παιδιά πρόσφυγες
Παιδιά με ειδικές ανάγκες
Υγεία & ιατρικές υπηρεσίες
Αναθεώρηση αναδοχής
Κοινωνική πρόνοια και ασφάλιση
Ανάπτυξη - επίπεδο ζωής
Εκπαίδευση
Σκοποί εκπαίδευσης
Μειονότητες
Ελεύθερος χρόνος – ψυχαγωγία
Παιδική εργασία - οικονομική εκμετάλλευση
Ναρκωτικά
Σεξουαλική εκμετάλλευση & βία

Απαγωγή - εμπορία παιδιών
Άλλες μορφές εκμετάλλευσης
Βασανιστήρια - στέρηση ελευθερία
Ένοπλες συρράξεις
Επανάταξη παιδιού-θύματος
Ποινική μεταχείριση
Ευνοϊκότερη ρύθμιση

Εφαρμογή και έλεγχος των δικαιωμάτων

Γνωστοποίηση
Επιτροπή
Εκθέσεις κρατών
Συνεργασία

Ισχύς και αναθεώρηση των δικαιωμάτων

Υπογραφή
Επικύρωση
Προσχώρηση
Ισχύς
Αναθεώρηση
Επιφυλάξεις
Καταγγελία
Θεσμοφύλακας
Επίσημες γλώσσες δημοσίευσης

Πιο αναλυτικά η Σύμβαση του 1989 αναφέρει:

1 : *Ορισμός:* “Παιδιά” θεωρούνται όλα τα κορίτσια και τα αγόρια από 0 έως 18 ετών.

2: *Απαγόρευση διακρίσεων:* Όλα τα παιδιά είναι ίσα. Έχουν δικαίωμα να τα αντιμετωπίζουν χωρίς διακρίσεις λόγω της φυλής, του φύλου, της γλώσσας, της θρησκείας, των απόψεων, της περιουσίας, της κατάστασης, των ιδιαίτερων αναγκών ή της εμφάνισής τους.

3: *Το συμφέρον του παιδιού:* Όταν οι μεγάλοι παίρνουν αποφάσεις που αφορούν τα παιδιά, πρέπει να υπολογίζουν πριν από όλα το συμφέρον των παιδιών. Η Πολιτεία πρέπει να προστατεύει και να φροντίζει τα παιδιά, αν οι γονείς τους δεν μπορούν να το κάνουν.

4: *Μέτρα της Πολιτείας:* Η Πολιτεία πρέπει να παίρνει όλα τα κατάλληλα μέτρα για να εφαρμόζονται τα δικαιώματα των παιδιών.

5: *Ρόλος γονέων και κηδεμόνων:* Οι γονείς ή οι κηδεμόνες ενός παιδιού είναι υπεύθυνοι να το μεγαλώνουν έτσι ώστε να αναπτύσσονται οι ικανότητές του και να το βοηθούν να μάθει και να ασκεί τα δικαιώματά του.

6: *Δικαίωμα στη ζωή:* Τα παιδιά έχουν δικαίωμα στη ζωή, την επιβίωση και την ανάπτυξη.

7: *Όνομα και ιθαγένεια:* Δικαίωμα κάθε παιδιού είναι να γράφεται στο ληξιαρχείο με τη γέννησή του και να έχει όνομα, επώνυμο και ιθαγένεια, δηλαδή να ανήκει σε μια χώρα.

8: *Ταυτότητα:* Η Πολιτεία πρέπει να βοηθά τα παιδιά να διατηρούν την ταυτότητα, την ιθαγένεια και τις οικογενειακές τους σχέσεις.

9: *Ζωή και επικοινωνία με τους γονείς*: Κάθε παιδί έχει δικαίωμα να ζει μαζί με τους γονείς του, εκτός αν αυτοί ζουν χωριστά, αν δεν μπορούν να το φροντίσουν ή αν πρέπει να απομακρυνθεί από αυτούς για το καλό του. Όταν ζει μακριά από τους γονείς του, το παιδί έχει δικαίωμα να τους βλέπει και να επικοινωνεί μαζί τους, εκτός αν αυτό είναι αντίθετο με το συμφέρον του.

10: *Οικογενειακή επανένωση*: Αν ένα παιδί ζει σε διαφορετική χώρα από τους γονείς του, έχει δικαίωμα να ξανασμίξει μαζί τους και να μείνουν στο ίδιο μέρος.

11: *Παράνομες μετακινήσεις στο εξωτερικό*: Τα παιδιά πρέπει να προστατεύονται από κάθε παράνομη απομάκρυνσή τους από τη χώρα στην οποία ζουν.

12: *Ελευθερία γνώμης*: Τα παιδιά έχουν δικαίωμα να εκφράζουν ελεύθερα τις απόψεις τους. Οι μεγάλοι πρέπει να ακούν και να παίρνουν σοβαρά υπόψη τους τη γνώμη των παιδιών για θέματα που τα αφορούν, ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά τους.

13: *Ελευθερία έκφρασης*: Τα παιδιά έχουν δικαίωμα να αναζητούν, να μαθαίνουν και να μεταδίδουν πληροφορίες και ιδέες, και να εκφράζονται ελεύθερα, μέσα από τον γραπτό ή προφορικό λόγο, την τέχνη ή άλλους τρόπους, αρκεί να σέβονται τα δικαιώματα των άλλων.

14: *Ελευθερία σκέψης και θρησκείας*: Τα παιδιά έχουν δικαίωμα να σκέφτονται ελεύθερα και να πιστεύουν σε μια θρησκεία.

15: *Ελευθερία συνάντησης και ομαδικής συνεργασίας*: Τα παιδιά έχουν δικαίωμα να συναντιόνται, να συνεργάζονται και να συμμετέχουν σε συγκεντρώσεις, αρκεί να μην παραβιάζουν τα δικαιώματα των άλλων.

16: *Ιδιωτική ζωή*: Κανείς δεν μπορεί να επεμβαίνει αυθαίρετα ή παράνομα στην ιδιωτική ζωή, την οικογένεια, την κατοικία ή την αλληλογραφία ενός παιδιού, ούτε να προσβάλλει την τιμή και την υπόληψή του.

17: *Πληροφόρηση*: Τα παιδιά έχουν δικαίωμα να μαθαίνουν τι συμβαίνει γύρω τους από τα μέσα ενημέρωσης (εφημερίδες, ραδιόφωνο, τηλεόραση, ηλεκτρονικά μέσα). Η Πολιτεία πρέπει να ενθαρρύνει τα μέσα να διαδίδουν

χρήσιμες πληροφορίες και να προστατεύουν τα παιδιά από ό,τι μπορεί να τα βλάψει.

18: *Ευθύνες και υποστήριξη γονέων*: Οι γονείς ή κηδεμόνες ενός παιδιού έχουν τη ευθύνη της ανατροφής και της ανάπτυξής του. Η Πολιτεία πρέπει να τους βοηθά σε αυτή την αποστολή και να εξασφαλίζει τη δημιουργία υπηρεσιών φροντίδας για τα παιδιά.

19: *Βία, παραμέληση, εκμετάλλευση*: Τα παιδιά πρέπει να προστατεύονται από κάθε μορφή βίας, προσβολής, παραμέλησης, εγκατάλειψης, σωματικής, ψυχολογικής, πνευματικής ή σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης, όσο βρίσκονται στην ευθύνη των γονιών ή των κηδεμόνων τους ή άλλων προσώπων στα οποία αυτοί τα έχουν εμπιστευθεί.

20: *Εναλλακτική επιμέλεια*: Όταν ένα παιδί δεν ζει με την οικογένειά του ή αυτή δεν μπορεί να το φροντίσει, έχει δικαίωμα ειδικής προστασίας και βοήθειας, μέσα από θεσμούς όπως η υιοθεσία, η φιλοξενία σε ανάδοχη οικογένεια ή σε κατάλληλη στέγη / ίδρυμα.

21: *Υιοθεσία*: Η Πολιτεία πρέπει να παίρνει όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε μια υιοθεσία που γίνεται στην ίδια χώρα ή σε άλλη, να είναι σύμφωνη με το νόμο και να λαμβάνεται υπόψη πάνω απ' όλα το συμφέρον του παιδιού.

22: *Παιδιά πρόσφυγες*: Τα παιδιά πρόσφυγες, που έχουν φύγει μόνα ή συνοδευόμενα από τους δικούς τους από την πατρίδα τους επειδή εκεί κινδύνευαν, έχουν δικαίωμα ειδικής προστασίας και απολαμβάνουν όλα τα δικαιώματα που έχουν και τα άλλα παιδιά.

23: *Παιδιά με αναπηρίες*: Τα παιδιά με σωματικές ή πνευματικές αναπηρίες έχουν δικαίωμα να ζουν σε συνθήκες που εγγυώνται την αξιοπρέπειά τους και ευνοούν την αυτονομία τους. Να απολαμβάνουν ειδική φροντίδα και να συμμετέχουν ισότιμα στην εκπαίδευση και την κοινωνική ζωή.

24: *Υγεία και ιατρικές υπηρεσίες*: Όλα τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην προληπτική φροντίδα της υγείας τους και όταν αρρωσταίνουν να χρησιμοποιούν τις απαραίτητες ιατρικές υπηρεσίες για τη θεραπεία τους.

25: *Επανεξέταση αναδοχής*: Όταν ένα παιδί τοποθετείται σε ένα ίδρυμα ή μια ανάδοχη οικογένεια, η Πολιτεία πρέπει να παρακολουθεί και να ελέγχει αν το φροντίζουν σωστά και αν απολαμβάνει όλα τα δικαιώματά του.

26: *Κοινωνική πρόνοια*: Τα παιδιά έχουν δικαίωμα να απολαμβάνουν την κατάλληλη κοινωνική φροντίδα και ασφάλιση.

27: *Ανάπτυξη και επίπεδο ζωής*: Όλα τα παιδιά έχουν δικαίωμα σε ένα αξιοπρεπές επίπεδο ζωής να έχουν φαγητό, ρούχα και να ζουν σε ένα ασφαλές σπίτι, ώστε να έχουν ομαλή σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξη. Αν οι γονείς τους δεν μπορούν να τους τα προσφέρουν, η Πολιτεία πρέπει να τους βοηθάει.

28: *Εκπαίδευση*: Όλα τα παιδιά έχουν δικαίωμα να πηγαίνουν στο σχολείο και να έχουν ίσες ευκαιρίες σε αυτό. Η Πολιτεία πρέπει να παίρνει μέτρα ώστε τα παιδιά να γράφονται και να μη διακόπτουν το σχολείο. Τα μέτρα για τη σχολική πειθαρχία πρέπει να σέβονται τα δικαιώματα και την αξιοπρέπεια των μαθητών.

29: *Σκοποί εκπαίδευσης*: Η εκπαίδευση πρέπει να βοηθάει τα παιδιά να αναπτύσσουν τις ικανότητες και την προσωπικότητά τους και να μαθαίνουν να σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα, τους διαφορετικούς πολιτισμούς και το φυσικό περιβάλλον.

30: *Μειονότητες*: Τα παιδιά που ανήκουν σε εθνικές, γλωσσικές ή θρησκευτικές μειονότητες, έχουν δικαίωμα να έχουν τη δική τους πολιτιστική ζωή, να χρησιμοποιούν τη γλώσσα τους και να ασκούν τη θρησκεία τους.

31: *Ελεύθερος χρόνος και ψυχαγωγία*: Όλα τα παιδιά έχουν δικαίωμα να ξεκουράζονται, να έχουν ελεύθερο χρόνο, να παίζουν, να ψυχαγωγούνται και να ασχολούνται με πράγματα που τους ενδιαφέρουν.

32: *Παιδική εργασία, οικονομική εκμετάλλευση*: Τα παιδιά πρέπει να προστατεύονται από την οικονομική εκμετάλλευση και οποιαδήποτε επικίνδυνη εργασία μπορεί να βάλει σε κίνδυνο την εκπαίδευση, την υγεία ή την ανάπτυξή τους. Η Πολιτεία πρέπει να ρυθμίζει, σύμφωνα με τις διεθνείς συμβάσεις, τα κατώτατα όρια ηλικίας, τα ωράρια και τις συνθήκες εργασίας για ανηλίκους όπως και την επιβολή ποινών σε όσους τα παραβιάζουν.

33: *Ναρκωτικά*: Τα παιδιά πρέπει να προστατεύονται από την παράνομη χρήση ναρκωτικών ουσιών αλλά και να μη χρησιμοποιούνται στην παραγωγή και τη διακίνησή τους.

34: *Σεξουαλική βία και εκμετάλλευση*: Είναι υποχρέωση της Πολιτείας να προστατεύει τα παιδιά από κάθε μορφή σεξουαλικής βίας και εκμετάλλευσης, όπως ο εξαναγκασμός σε σεξουαλική δραστηριότητα, η πορνεία και η πορνογραφία.

35: *Απαγωγή και εμπορία παιδιών*: Τα κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να εμποδίσουν τις απαγωγές, την πώληση και το δουλεμπόριο των παιδιών.

36: *Άλλες μορφές εκμετάλλευσης*: Τα παιδιά πρέπει να προστατεύονται από οποιαδήποτε άλλη μορφή εκμετάλλευσης που μπορεί να βλάπτει την ευημερία τους.

37: *Βασανιστήρια και στέρηση ελευθερίας*: Κανένα παιδί δεν πρέπει να υποβάλλεται σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική τιμωρία. Η θανατική ποινή και η ισόβια φυλάκιση απαγορεύεται να επιβάλλονται σε παιδιά. Η σύλληψη και κράτηση ανηλίκων πρέπει να είναι σύμφωνη με το νόμο, να έχει την ελάχιστη δυνατή χρονική διάρκεια και να ανταποκρίνεται στην ανάγκες της ηλικίας τους.

38: *Ένοπλες συρράξεις*: Σε περίπτωση πολέμου, τα παιδιά πρέπει να προστατεύονται. Απαγορεύεται να συμμετέχουν σε εχθροπραξίες παιδιά κάτω των 15 ετών.

39: *Επανάταξη παιδιού-θύματος*: Η Πολιτεία πρέπει να φροντίζει τα παιδιά που είναι θύματα παραμέλησης, κακομεταχείρισης, εκμετάλλευσης ή πολέμων για να ξεπερνούν τα τραύματά τους και να συμμετέχουν φυσιολογικά στην κοινωνική ζωή.

40: *Δικαιοσύνη / ποινική μεταχείριση*: Κάθε παιδί ύποπτο, κατηγορούμενο ή καταδικασμένο για μια παράνομη πράξη έχει δικαίωμα να το αντιμετωπίζουν με αξιοπρέπεια, ανθρωπισμό και σεβασμό στις ανάγκες του, να ενημερώνεται για την υπόθεσή του σε γλώσσα που καταλαβαίνει και να έχει νομική βοήθεια για να μπορεί να υπερασπίζεται τον εαυτό του.

41: *Ευνοϊκότερες ρυθμίσεις*: Αν οι νόμοι μιας χώρας προστατεύουν καλύτερα τα δικαιώματα των παιδιών από ό,τι αυτή η Σύμβαση, τότε πρέπει να εφαρμόζονται εκείνοι.

Γνωστοποίηση

Τα κράτη έχουν υποχρέωση να κάνουν γνωστά στους μεγάλους και στα παιδιά τις αρχές και το περιεχόμενο αυτής της Σύμβασης.

Εφαρμογή και έλεγχος

Μια ειδική Επιτροπή στον ΟΗΕ παρακολουθεί την εφαρμογή της Σύμβασης σε όλα τα κράτη που την έχουν υπογράψει. Οι κυβερνήσεις οφείλουν να στέλνουν εκθέσεις κάθε πέντε χρόνια και η Επιτροπή, αφού τις εξετάσει, τους στέλνει παρατηρήσεις και προτάσεις της.

ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Ο Συνήγορος του παιδιού έχει μεριμνήσει για τη δημιουργία τμημάτων επικοινωνίας το οποίο έχει στην αρμοδιότητά του την οργάνωση της επικοινωνίας της Αρχής με:

1. Τα παιδιά: τα οποία πληροφορεί για τις αρμοδιότητες της Αρχής και τη διαδικασία υποβολής αναφοράς για θέματα που τους απασχολούν. Εκδίδει ενημερωτικό υλικό (φυλλάδια, αφίσες) και απαντά στις επιστολές στις οποίες απαντά και πληροφορεί.

2. Τους γονείς/κηδεμόνες και εκπαιδευτικούς: στους οποίους το Τμήμα Επικοινωνίας αποστέλλει τις ετήσιες εκθέσεις πεπραγμένων της Αρχής, ειδικές εκθέσεις και πορίσματα που εκδίδονται για εξειδικευμένα θέματα τα οποία χειρίστηκε ο Συνήγορος του Παιδιού και αναδείχθηκαν από τις σχετικές αναφορές που προσέφυγαν σε αυτόν.

3. Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης: τα οποία ενημερώνει για τις πάσης φύσεως δραστηριότητες της Αρχής αποστέλλοντας τους με e-mail και Φαξ, δελτία τύπου, εκθέσεις, παρεμβάσεις, πορίσματα, προτάσεις και άλλο υλικό. Επιπλέον, συντονίζει την επαφή τους με την πολιτική ηγεσία της Αρχής διακανονίζοντας συνεντεύξεις του Συνηγόρου του Παιδιού και των Βοηθών Συνηγόρων προς όλα τα ΜΜΕ.

Το τμήμα Επικοινωνίας είναι επίσης υπεύθυνο για:

- την ανάρτηση πάσας φύσεως ενημερωτικού υλικού προς ενημέρωση όλων των επισκεπτών της στην ιστοσελίδα και ειδικότερα του Κέντρου Δημόσιας Επικοινωνίας & Τύπου.
- τη διοργάνωση συναντήσεων και διασκέψεων αποστολής του Συνηγόρου του Παιδιού και των επισκέψεων του στην Περιφέρεια.
- τη εισφορά του Συνηγόρου του Παιδιού και των Βοηθών Συνηγόρων σε εκδηλώσεις άλλων φορέων.

Ο Συνήγορος στον ιστοχώρο του διαθέτει εποπτικό υλικό (φωτογραφίες, βίντεο, συνεντεύξεις, κείμενα κλπ.) καθώς και ραδιοφωνική εκπομπή όπου παιδιά και ενήλικες μπορούν να παρακολουθήσουν να επικοινωνήσουν και να εκφράσουν απόψεις και απορίες. Επιπλέον, εκδίδει σχολικά έντυπα και πληροφορεί μέσα από άρθρα που δημοσιεύει σε εφημερίδες και περιοδικά.

Παρόλα αυτά δεν περιορίζεται μόνο σε αυτά. Εξαιτίας της εκτεταμένης χρήσης της τηλεόρασης ανακαλύπτει μία ακόμα διέξοδο ενημέρωσης. Ο Συνήγορος δύναται να προβληθεί μέσα από διαφημίσεις, καμπάνιες ή αφιερώματα μέσα από εκπομπές της τηλεόρασης αναγγέλλοντας το έργο του σε όλες τις ηλικίες.

Η ΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΕΙΚΟΝΕΣ

Ο Συνήγορος του παιδιού υποβάλλει ένα ακόμα ερώτημα σχετικά με την ενημέρωση και κατανόηση των δικαιωμάτων των παιδιών. Δεν τον αφορά μόνο η σωστή διαδικτυακή χρήση του ιστοχώρου από τις μικρότερες ηλικίες. Αυτό που θέτει ως βλέψη είναι τα παιδιά σε όποια ηλικία και αν βρίσκονται να είναι σε θέση μέσα από εποπτικό υλικό (εικόνες, βίντεο, σκίτσα, κόμικς κλπ.) να αφομοιώσουν τα δικαιώματά τους και να τα κατανοήσουν από όσο το δυνατόν περισσότερες όψεις. Ο Συνήγορος μέσα στον ιστοχώρο του έχει κατασκευάσει εικονογραφημένο υλικό για να μπορεί το παιδί να καθοδηγείται ευκολότερα σε αυτό που αναζητά και επιπλέον έχει προνοήσει για τη δημιουργία ενός φακέλου όπου όλα τα δικαιώματα του παιδιού παρουσιάζονται γραπτά αλλά και απεικονιστικά (εικονογραφία), γεγονός που ενισχύει το παιδί να εμβαθύνει στην εικόνα και το παρακινεί σε διαδικασίες σκέψης.

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να τονισθεί η ανάγκη διευκρίνισης της έννοιας "εικονογραφία". Προέρχεται από την λέξη εικονογραφώ που σημαίνει διακοσμώ με εικόνες. Όμως τι αντιλαμβανόμαστε με τη λέξη "εικόνα"; Εικόνα είναι η αποτύπωση, η απομνημόνευση ενός ή περισσότερων αντικειμένων ή προσώπων. Η απεικόνιση αυτή μπορεί να γίνεται με κάποιο τρόπο ή μέσο (όπως το χαρτί, στη μνήμη, την οθόνη ενός υπολογιστή ή μιας φωτογραφικής μηχανής, στο ανθρώπινο μυαλό). Η εικόνα περιέχει κατά κανόνα πληροφορία και η «κινούμενη» εικόνα (βίντεο) έχει την έννοια της απεικόνισης με σειρές εικόνων στον χρόνο του θέματος που αποτυπώνεται.

Μια στιγμιαία εικόνα συγκρατείται για μικρό χρονικό διάστημα. Τέτοια μπορεί να είναι αντανάκλασή μας που βλέπουμε σε έναν καθρέφτη ή μια σκηνή (καρέ) που εμφανίζεται σε μια ταινία. Μια σταθερή εικόνα, όπως μια φωτογραφία τυπωμένη σε χαρτί, έχει απομνημονευθεί για περισσότερο χρόνο. Μια εικόνα

μπορεί να μορφώνεται στο μυαλό κάποιου από τη φαντασία του ή να ανασύρεται εύκολα από τη μνήμη του.

Και αυτό ακριβώς προσπαθεί να πετύχει ένας εικονογράφος. Να μορφώσει το μυαλό ενός παιδιού μέσα από τη φαντασία του και να είναι σε θέση να ανασύρει από τη μνήμη του εικόνες ή σκίτσα που έχει δει. Τα παιδιά προτιμούν τις εικονογραφήσεις εκείνες που έχουν φωτεινά και ζωνηρά χρώματα. Προτιμούν εκείνες που οι χαρακτήρες τους έχουν κάτι αστείο, μια λεπτή απόχρωση χιούμορ, σε αντίθεση με τις μουντές και πιο σκοτεινές και πιθανόν να απωθούνται από τις θλιμμένες φιγούρες με τους γκριζούς τόνους. Ο Συνήγορος του παιδιού μέσα από διαφημιστικό υλικό σε εφημερίδες, τηλεόραση, περιοδικά και φυλλάδια επιχειρεί να αποτυπώσει εικόνες στη μνήμη του παιδιού που θα το ωφελήσουν αργότερα να ανατρέξει σε αυτές και να τις συνδέσει με αυτό που σκέφτεται ή το προβληματίζει. Είναι ένα αρκετά δύσκολο έργο, καθώς οι εικόνες που απεικονίζονται (παρά το ότι είναι ένα απλό σκίτσο) τις περισσότερες φορές αποτυπώνουν χαρακτήρες λυπημένους στην προσπάθεια του Συνηγόρου να προβάλλει την υπάρχουσα οδύνη που προκύπτει από την καταπάτηση των δικαιωμάτων του παιδιού. Ωστόσο το νόημά του είναι πιο ουσιώδες, καθώς μέσα από τις λυπηρές εικόνες που παρατηρεί το παιδί, αντιλαμβάνεται ότι θα πρέπει να διεκδικήσει τα δικαιώματά του γεγονός που θα το ευφράνει μελλοντικά και δεν θα το υποβάλλει σε περαιτέρω δυσάρεστες καταστάσεις ή επώδυνες. Στόχος της εικονογραφίας, είναι να διεγείρει τη φαντασία του μικρού αναγνώστη και να τον ενθαρρύνει να έρθει σε επαφή με τα συναισθήματά του, να τα υπακούσει και να τα αποδεχτεί.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΚΑΛΥΠΤΕΙ

Η ιστοσελίδα του συνηγόρου του Παιδιού πραστατεύει μια ποικιλία θεματικών κατηγοριών με σκοπό την σύσταση του για την προστασία των δικαιωμάτων των Παιδιών. Η συμβολή του στις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν καθημερινά τα παιδιά

είναι πολύ μεγάλη και καλύπτει πολλές θεματικές για την εξάλειψη των δυσχερειών που πρέπει να επιλυθούν. Οι θεματικές κατηγορίες είναι οι ακόλουθες:

Η έκφραση και συμμετοχή στα δικαιώματα

Για τον ενεργό πολίτη έχει ιδιαίτερη ισχύ η διαδικασία της έκφρασης και συμμετοχής. Από μικρή κιόλας ηλικία πολλά παιδιά ξεκινούν να έχουν μια δική τους άποψη για όσα συμβαίνουν γύρω τους και συνεχώς κάνουν ερωτήσεις με σκοπό να διαμορφώσουν μια δική τους οπτική. Το σχολικό περιβάλλον δίνει την δυνατότητα στα παιδιά από πολύ νωρίς μέσα από εκθέσεις να διευθετούν τις απόψεις τους και να περιγράφουν όσα τα προβληματίζουν. Στόχος του εκπαιδευτικού είναι να διαβάζει, να αναγνωρίζει και να συζητά με τα παιδιά όσα τα προβληματίζουν και να τα τοποθετεί στη διαδικασία ανάπτυξης και δημιουργίας της κριτικής σκέψης. Η προφορική και γραπτή έκφραση συναποτελούν τις κυριότερες μορφές διεκδίκησης δικαιωμάτων. Το να εκφράζεται κάποιος δεν σημαίνει μόνο να έχει διαφορετική ή ίδια άποψη. Ουσιαστικά αποτελεί ένα μέσο ανάπτυξης της σκέψης μέσω της οποίας όλοι αποκτούν κρίση. Η κρίση αποτελεί τον θεμέλιο παράγοντα συμμετοχής των πολιτών στα δρώμενα μιας πολιτείας ή ενός κράτους, διότι διαμορφώνει προσωπικότητες με σκέψη και λόγο. Η συμμετοχή στα δικαιώματα σημαίνει συμμετοχή στα καθήκοντα και τις δικαιοδοσίες ως πολίτης. Το δικαίωμα είναι μια μορφή παραχώρησης από το κράτος (ανάλογα με το πολίτευμα) μέσω του οποίου κάποιος είναι σε θέση να υποστηρίξει, να προσφέρει και να κάνει τις επιλογές του.

Ο θεσμός των δικαιωμάτων αποτέλεσε το βασικότερο βήμα για την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού. Στις 20 Νοεμβρίου 1989 η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ ψήφισε ομόφωνα την Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού για την αναγνώριση και την ερμηνεία τους κυρίως στα σχολεία και πάσης φύσεως εκπαιδευτικά ιδρύματα, ανεξάρτητα της μορφής του πολιτεύματος της χώρας. Στην συνθήκη ως ‘‘παιδιά’’ ορίζονται όλα τα πρόσωπα κάτω των 18 ετών. Με το νόμο 2101/1992, η Σύμβαση ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο της Ελλάδας, βάσει του οποίου υπερτερεί των λοιπών διατάξεων της εθνικής νομοθεσίας και έχει αυξημένη τυπική ισχύ. Η αρμοδιότητα του Συνηγόρου είναι να γνωστοποιήσει σε παιδιά και ενήλικους τα δικαιώματα που έχει ένα παιδί και τον τρόπο που θα πρέπει αυτά να χαιρούν σωστής διαχείρισης. Αυτό το κατορθώνει μέσα από την ενημέρωση και πρόληψη για την οποία μεριμνεί τόσο σε

εκπαιδευτικά περιβάλλοντα όσο και σε άλλους ενημερωτικούς χώρους (όπως το διαδίκτυο). Με τον τομέα της ενημέρωσης και προάσπισης των δικαιωμάτων ασχολούνται αρμόδιοι τους οποίους έχει θεσπίσει η Πολιτεία σε συνεργασία με τον Συνήγορο του Παιδιού.

Τα έντυπα, τα βίντεο και οποιοδήποτε ενημερωτικό υλικό

Η ενημέρωση των παιδιών μέσω εποπτικού υλικού γίνεται για την πληροφόρησή τους και τη γνώση για συμβάντα και καταστάσεις που ρέουν συνεχώς. Η δύναμη της πληροφορίας δίνει τη δυνατότητα της νοητικής οργάνωσης και διεργασίας από πολλά πράγματα που έχουν βαρύτητα. Η ουσία της γνώσης παρέχει τη δυνατότητα ανάπτυξης της κριτικής σκέψης και την ουσιαστική κατανόηση των δικαιωμάτων και των αποδοχών μιας κοινωνίας. Η ενημέρωση επιτυγχάνεται μέσω εποπτικού υλικού όπως εφημερίδες, ενημερωτικά φυλλάδια και σχολικά έντυπα, ιστοσελίδες, ραδιόφωνο, συνεντεύξεις, τηλεόραση, κείμενα-άρθρα κλπ. Στην προσπάθεια του Συνηγόρου για την καλύτερη ενημέρωση όλων χρησιμοποιεί ένα πλήθος ενημερωτικού υλικού και θέτει ως στόχο την πληροφόρηση παιδιών και ενηλίκων. Στις σύγχρονες κοινωνίες η ισχυρή θέση που κατέχει η πληροφορία δίνει τη δυνατότητα σε όλους να ενημερώνονται για τα δρώμενα, να διαμορφώνουν απόψεις και αν κάτι τους προβληματίζει να είναι σε θέση να διεκδικήσουν και να προασπιστούν τα δικαιώματά τους. Ο Συνήγορος ασχολείται μέσα από συνεχής δραστηριότητες και τη χρήση εποπτικού υλικού με προβλήματα που ταλανίζουν παιδιά και νέους και είναι σε θέση να τους προασπιστεί σε περιπτώσεις που οι ίδιοι αδυνατούν να το πράξουν.

Οι συμβουλές για τη σωστή χρήση του ίντερνετ

Το διαδίκτυο έκανε την πρώτη του εμφάνιση την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου μεταξύ Αμερικής και Ρωσίας. Για την διασφάλιση της προστασίας της η Αμερική, δημιούργησε μια υπηρεσία προηγμένων αμυντικών ερευνών με το προσωνύμιο ARPA (Advanced Research Project Agency). Την εποχή που συνδέθηκε το ARPANET με το NSFNet και Internet, ξεκίνησε να χρησιμοποιείται και ο όρος Διαδίκτυο/Ίντερνετ. Στο ερευνητικό ίδρυμα CERN το 1989 ξεκίνησε η μεγάλη ανάπτυξη του Διαδικτύου από τον Τιμ Μπέρνερς-Λι. Με την εφαρμογή της υπηρεσίας του Παγκόσμιου Ιστού, οποία

κάνει εύκολη την πρόσβαση στο Ίντερνετ μέχρι και την σημερινή εποχή. Οι δυνατότητες του έφεραν επανάσταση στον τομέα της πληροφορίας. Προσφέρει μια μεγάλη ποικιλία υπηρεσιών με όλο και μικρότερο κόστος. Θεωρείται ότι ξεπέρασε όλα τα κλασικά μέσα επικοινωνίας οδηγώντας σε μια εποχή όπου η δημιουργία, η διακίνηση και η επεξεργασία πληροφοριών επηρεάζουν τη ζωή μας σε μεγάλο βαθμό και με κάθε τρόπο. Ωστόσο, ανεξάρτητα από τον τρόπο χρήσης των υπηρεσιών του, το Διαδίκτυο δεν είναι ακίνδυνο. Οι κακόβουλοι χρήστες, οι αρκετές δυνατότητες πρόκλησης ζημιών, (χρησιμοποιούμενου λογισμικού και υλικού αλλά και σε προσωπικό επίπεδο), η απομόνωση από την κοινωνία και άλλα πολλά είναι πολλοί από τους ποικίλους κινδύνους που επιφυλάσσει. Για τον λόγο αυτό η σωστή χρήση του Διαδικτύου πρέπει να ελέγχεται από κηδεμόνες, γονείς και εκπαιδευτικούς για την αποφυγή της κατάχρησης του.

Η συμβουλευτική διαδικασία για τη σωστή χρήση του ίντερνετ κρίνεται αναγκαία, ιδιαίτερα για τις μικρότερες ηλικίες. Το διαδίκτυο αποτελεί έναν ιστοχώρο με πολλές δυνατότητες αλλά δυστυχώς ευδοκιμεί και πολλούς κινδύνους. Για τον λόγο αυτό, ο Συνήγορος θέλει να βεβαιωθεί ότι η σωστή χρήση του διαδικτύου επιτυγχάνεται, ακόμη και αν κάποιος γονέας, κηδεμόνας ή αρμόδιος στο περιβάλλον που μεγαλώνει ένα παιδί δεν γνωρίζει να το διαχειριστεί. Στον ιστότοπο του Συνηγόρου αναρτώνται ανά καιρούς πολλά ενημερωτικά βίντεο για τη σωστή χρήση του διαδικτύου όχι μόνο για τη χρήση του ίδιου του site, αλλά και πολλών άλλων διαδικτυακών χώρων που μπορεί να επισκέπτεται το παιδί.

Ωστόσο τόσο τα παιδιά όσο και οι ενήλικες μπορούν να επικοινωνήσουν μέσω τηλεφώνου ή αποστολής ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (email) με τον Συνήγορο και να καταθέσουν τους προβληματισμούς τους ή οποιαδήποτε πληροφορία θέλουν σχετικά με τη σωστή χρήση του διαδικτύου.

Τα διεθνή δρώμενα

Η ενημέρωση σχετικά με όσα εκδηλώνονται σε διεθνές και εθνικό επίπεδο, τυγχάνουν συνεχών συζητήσεων και εφόρμησης για διαρκής ενημέρωση με σκοπό τη πρόληψη. Τα ατυχή συμβάντα, οι κρίσεις σε πολιτιστικό, οικονομικό και θρησκευτικό επίπεδο, οι άθλιες συνθήκες διαβίωσης των προσφύγων και άλλα πολλά είναι μερικές πτυχές που καλύπτει η ενημέρωση των όσο συμβαίνουν ανά τις χώρες. Φυσικά το site του

Συνηγόρου δεν περιλαμβάνει μόνο έναν διαδικτυακό χώρο γνωστοποίησης και προάσπισης των δικαιωμάτων των παιδιών. Στην ιστοσελίδα του αναρτώνται συνεχώς πληροφορίες, άρθρα και ενημερωτικό υλικό σχετικά με τα δρώμενα τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Στόχος του είναι η ουσιαστική ενημέρωση όχι μόνο για οτιδήποτε αφορά το ίδιο το παιδί σαν άτομο αλλά και η πληροφόρηση σχετικά με οτιδήποτε θεωρείται επίκαιρο και εξίσου σημαντικό. Η ενημέρωση διευρύνει τη σκέψη και την κρίση του ατόμου, βοηθώντας το να κρίνει και να διδαχθεί μέσα από τις κακουχίες ή δυσχέρειες άλλων, επιφυλάσσοντας το μέλλον του και καθιστώντας το ικανό να προσπεράσει τυχόν παρόμοιες καταστάσεις. Ένα παιδί είναι σε θέση να γνωρίζει και να ενημερώνεται για τις καταστάσεις αυτές και δύναται να έχει τη δική του άποψη σε θέματα που το αφορούν.

Η δικαιοσύνη και η καταστολή

Η δικαιοσύνη αποτελεί έναν δύσβατο και συνήθως δυσπρόσιτο τομέα στις περισσότερες από τις Ευρωπαϊκές δημοκρατικές κοινωνίες. Με τον όρο δικαιοσύνη μπορούμε να χαρακτηρίσουμε την ιδιότητα ή το γνώρισμα του δικαίου όπως και την απονομή από τη δικαστική εξουσία ή την εποπτεύουσα Αρχή αυτής (π.χ. Υπουργείο Δικαιοσύνης). Η δικαιοσύνη ως αγαθό δεν έχει ως στόχο την ευδαιμονία όποιου την ασκεί. Στοχεύει στον άλλον άνθρωπο σε εκείνον δηλαδή που την επικαλείται αν αντιμετωπίσει κάποια δυσκολία και προσπαθεί να αποτρέψει τις κατηγορίες που τον επιπλήττουν ή αντιμετωπίζει δύσκολες καταστάσεις τις οποίες αδυνατεί να επιλύσει. Για τον λόγο αυτό κάποιος αρμόδιος διαμεσολαβεί για να προσφέρει σωτήριες λύσεις σε αυτόν που επιζητά να αμυνθεί. Δικηγόροι, συνήγοροι και άλλοι πολλοί εκπρόσωποι κάθε επίπεδου είναι εκείνοι που ενισχύουν με τη βοήθεια τους. Ο Συνήγορος του παιδιού επιτελεί ακριβώς αυτόν τον ρόλο. Παρεμβαίνει όπου και όποτε αξιολογεί την κατάσταση απαραίτητη ή δυσεπίλυτη και προσπαθεί με αρμόζοντα μέσα και τρόπους να την αντιμετωπίσει. Η αναγκαιότητα της προσέλευσης του σε καταστάσεις που χρειάζονται άμεση επίλυση είναι απαραίτητη καθώς όχι μόνο γνωρίζει εξ' ολοκλήρου τα δικαιώματα και τις ανάγκες παιδιών και εφήβων, αλλά συμβάλλει στην αποκατάσταση της δικαιοσύνης, τον παραδειγματισμό και τη συμμόρφωση όλων. Ο παραδειγματισμός και η συμμόρφωση μιας κοινωνίας, μιας ομάδας ή μιας κοινότητας, ανεγείρουν σχέσεις αλληλοσεβασμού, εμπιστοσύνης, αλληλοκατανόησης και σωστής συμβίωσης και της οικοδόμησης μιας υγιούς σχέσης μεταξύ των ατόμων.

Η διοργάνωση ημερίδων και εκδηλώσεων

Η ενημέρωση και η πρόληψη που αφορά τη γνώση των δικαιωμάτων επιτυγχάνεται με μια αλληλουχία διοργανώσεων, ημερίδων και εκδηλώσεων. Ο Συνήγορος ανά τακτικά χρονικά διαστήματα, φροντίζει για την ενημέρωση όλων μέσα από εκπαιδευτικά προγράμματα σε συνεργασία με φορείς παιδαγωγικούς και ερευνητικούς, προκειμένου να καταδείξει την ανάγκη της πληροφόρησης των νέων. Στην ιστοσελίδα του υπάρχουν πολλά βίντεο και φωτογραφίες σχετικά με τη δράση του τα τελευταία χρόνια. Το σημαντικό είναι πως κάποιος αν το επιθυμεί μπορεί να παρακολουθεί σεμινάρια επιμορφωτικού χαρακτήρα και να συγκεντρώνει αρκετές πληροφορίες που θα τον ευνοήσουν αργότερα. Οι εκπαιδευτικοί και αρμόδιοι άλλων φορέων που έρχονται σε καθημερινή επαφή με τα παιδιά, όπως φυσικά και οι γονείς θα πρέπει να παρακολουθούν συχνά τέτοιας μορφής εκδηλώσεις για να γνωρίζουν τα δικαιώματα και τις ανάγκες των παιδιών.

Οι επισκέψεις σε εκπαιδευτικούς χώρους

Η επίσκεψη σε εκπαιδευτικούς χώρους θεωρείται ευθύνη των γονέων και εκπαιδευτικών και αποσκοπεί στη προώθηση της πολιτιστικής εκπαίδευσης και καλλιέργειας των παιδιών. Η περιήγηση τους σε χώρους ανθρώπινης δημιουργίας, σκέψης και έκφρασης προάγει την ανάπτυξη της κριτικής τους σκέψης και τη δημιουργική τους εξωτερίκευση. Τα οφέλη των επισκέψεων των παιδιών σε χώρους πολιτισμού είναι σημαντικά. Αποσκοπούν στην ανάπτυξη της κουλτούρας και του πολιτισμού, στη καλλιέργεια των παιδιών μέσα από τις τέχνες και στη βοήθειά με σκοπό τη κατάργηση στερεοτυπών που προβάλλει η σημερινή κοινωνία. Επιπλέον έχει ως επίδωξη τη δημιουργία αξίων επικοινωνίας και την γνώση της πολιτισμικής μας ταυτότητας. Η καλλιτεχνική και πολιτιστική καλλιέργεια διεγείρει και αναπτύσσει την κριτική σκέψη και τη φαντασία των παιδιών βελτιώνοντας τις δημιουργικές και γνωστικές τους ικανότητες. Τα παιδιά μέσα από τις επισκέψεις τους όχι μόνο προωθούν την αυτοπειθαρχία τους και η αυτοπεποίθησή τους αλλά καλλιεργούν τις αξίες, τη φαντασία, την ομαδικότητα και τον σεβασμό έχοντας επίγνωση των πολιτισμών και παραδόσεων. Το σχολείο και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα πρέπει να προωθούν τις επισκέψεις σε χώρους εκπαιδευτικούς για τη ψυχαγωγία και την γνώση όλων των παιδιών. Η δραστηριότητα αυτή πραγματοποιείται και από τον Συνήγορο του παιδιού

σε διάφορες περιόδους όπου με τμήματα σχολικά ή ερευνητικά διοργανώνει επισκέψεις σε χώρους ψυχαγωγίας πληροφόρησης και αναψυχής.

Η εφαρμογή των δικαιωμάτων

Όλοι οι άνθρωποι έχουν ορισμένα θεμελιώδη δικαιώματα ως ανθρώπινα όντα τα λεγόμενα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Το δικαίωμα ως προνόμιο σου επιτρέπει να ‘είσαι’, να ‘κάνεις’ και να ‘έχεις’. Τα δικαιώματα μας προστατεύουν και μας πλάθουν ειρηνικούς περιγύρους. Η διεθνής σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού διευθετεί τις υποχρεώσεις των κρατών για την προάσπιση και την προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού. Η γενική συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών το 1989 υιοθέτησε τη σύμβαση αυτή στην οποία κατοχυρώνονται τα παιδικά δικαιώματα και έχει πλέον κυρωθεί από 193 χώρες.

Ωστόσο, η εφαρμογή των δικαιωμάτων στη πράξη συναντά δυσκολίες. Η πλειοψηφία των κηδεμόνων και γονέων παραβλέπουν ή πιθανόν αμελούν τις ελευθερίες που προσφέρει η σύμβαση στα παιδιά τους. Για τον λόγο αυτό, ο Συνήγορος διαμεσολαβεί κατόπιν αναφορών από πολίτες σε ιδιάζουσες περιπτώσεις παραβίασης δικαιωμάτων του παιδιού, αποβλέποντας στην προστασία και την αποκατάστασή τους. Σε περιπτώσεις σοβαρών παραβιάσεων ενεργεί αυτεπάγγελα, εφόσον κριθεί αναγκαίο,. Επιπροσθέτως αναλαμβάνει πρωτοβουλίες για τον έλεγχο και τη προώθηση της εφαρμογής των οικουμενικών συμβάσεων και της λοιπής Εθνικής νομοθεσίας για τα δικαιώματα του παιδιού, , την ανταλλαγή απόψεων με εκπροσώπους φορέων, την ενημέρωση του κόσμου και την εκπόνηση προτάσεων προς την πολιτεία.

Η οικογένεια

Ο ρόλος που επιτελεί το οικογενειακό περιβάλλον είναι ιδιαίτερα σημαντικός. Η οικογένεια αποτελεί τον πρώτο φορέα κοινωνικοποίησης, μέσα από τον οποίο τα παιδιά γνωρίζουν τον κόσμο και ξεκινούν να δημιουργούν σχέσεις με τον περίγυρό τους. Οι σχέσεις αυτές είναι ποικίλες (φιλικές, ερωτικές, συνεργατικές κλπ.) πράγμα που καθιστά την εκπαίδευση τους απαραίτητη προϋπόθεση. Η οικογένεια σε συνεργασία με το σχολείο, διαμορφώνει και διαπλάθει μελλοντικούς ενεργούς πολίτες οι οποίοι θα έχουν δικαιώματα και υποχρεώσεις. Τα παιδιά ήδη από το νεαρό της ηλικίας τους θα πρέπει να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τα δικαιώματα τους και να έχουν άποψη σε

θέματα που τα αφορούν. Η εκπαίδευση αποτελεί δίαυλο για την πληροφόρηση τους σχετικά με όσα τα αφορούν και τα προτρέπει μέσα από το γνωστικό αντικείμενο να ενημερώνονται και τα γνωρίζουν ριζικά. Οι περισσότεροι γονείς ή κηδεμόνες φοβούνται να παραχωρήσουν στα νεότερα μέλη της οικογένειας δικαιώματα και αρμοδιότητες που έχουν, διότι δειλιάζουν στην ιδέα της ανυπακοής τους σε υπεύθυνους, αρμόδιους ή ακόμα και τους ίδιους. Προτιμούν να τους θέτουν περιορισμούς με σκοπό να μην επέλθουν καταστάσεις ή συναισθήματα στα παιδιά τα οποία δυσκολεύονται να διαχειριστούν.

Προκειμένου να δοθεί μια λύση που θα ικανοποιήσει τις καταστάσεις αυτές, ο Συνήγορος πραγματοποιεί σεμινάρια, εκδηλώσεις και συζητήσεις για τη πληροφόρηση και την ενημέρωση γονέων, κηδεμόνων και εκπαιδευτικών, ενώ ταυτόχρονα συλλέγει ενημερωτικό υλικό το οποίο δημοσιεύει ή γνωστοποιεί μέσα από αρμόδιους, με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και ενημέρωσης.

Τα παιδιά και η σωστή χρήση των Μ.Μ.Ε.

Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης κατέχουν μια πολύ σημαντική θέση στην καθημερινότητα όλων και ασκούν μεγάλη επιρροή τόσο θετική όσο και αρνητική. Είναι υπεύθυνα για τη ενημέρωση όλων των μελών μιας κοινωνίας, όμως ο τρόπος και τα μέσα που χρησιμοποιούν τις περισσότερες φορές είναι παραπλανητικός. Η πειθώς που επιτυγχάνεται μέσα από παιχνίδια απατηλά αποτελεί το μεγαλύτερο όπλο τους για να μεταφέρουν το μήνυμα που θέλουν. Ένας ενήλικας με σωστή κρίση και μορφωτικό κεφάλαιο φυσικά είναι σε θέση να κρίνει και να ασπαστεί όσα ακούει ή βλέπει μέσα από τους πομπούς πληροφόρησης. Η ουσία όμως δεν βρίσκεται μόνο στην αναγνώριση μιας παραπλανητικής πληροφορίας, αλλά στον τρόπο με τον οποίο αυτή θα μεταδοθεί. Μια εφημερίδα ή ένα ενημερωτικό άρθρο από αρμόδιους είναι σε θέση να ενημερώσει με ποικίλα μέσα και αποδεικτικά μια πληροφορία (διαγράμματα, πίτες, ποσοστά, αποτελέσματα έρευνας ή συνεντεύξεις). Κάθε πολίτης πρέπει να είναι σε θέση να διαβάσει για να ενημερωθεί και όχι να εξαρτάται μόνο από το περιβάλλον της τηλεόρασης. Η σωστή χρήση των Μ.Μ.Ε. προϋποθέτει εκπαίδευση και κριτική σκέψη. Όπως μια πληροφορία δεν είναι μονομερής έτσι και κάποιος που ενημερώνεται ή ενημερώνει πρέπει να διαλέγει πολλούς τρόπους ενημέρωσης και να μην βασίζεται σε μια μονόπλευρη άποψη ή οπτική.

Ο Συνήγορος κρίνει απαραίτητη τη σωστή χρήση των Μ.Μ.Ε. από τα παιδιά και τον τρόπο που λαμβάνουν μια πληροφορία. Είναι μέρος των δικαιωμάτων τους να ενημερώνονται για οτιδήποτε τα αφορά και τα επηρεάζει. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα είτε σε σχολικό περιβάλλον, είτε σε εξωσχολικό (ECDL), συναποτελούν μια μορφή σωστή διαχείρισης δικτυακών ισotoύπων, που αποτελούν περιβάλλοντα καθημερινής επίσκεψης για όλους. Όμως τα μέσα ενημέρωσης δεν αφορούν μόνο τους υπολογιστές. Το ραδιόφωνο, η τηλεόραση τα περιοδικά, οι εφημερίδες και άλλα πολλά, είναι μερικές από τις πλέον συχνότερες μορφές ενημέρωσης. Φυσικά και ένα παιδί δεν είναι σε θέση να διαβάσει ένα επιστημονικό άρθρο και να το κατανοήσει, όμως το σχολείο πρέπει να λάβει υπόψιν του την ενημέρωση και τη σωστή χρήση μιας πληροφορίας εκμεταλλευόμενο τα σημερινά μέσα πληροφόρησης που είναι πολλά. Ο εκπαιδευτικός φορέας θα πρέπει να βοηθά τα παιδιά να διαβάζουν και να διακρίνουν πληροφορίες μέσα από τις αναγνώσεις, την εξάσκηση, την ανάλυση και περιγραφή κειμένων και ιδεών (σκέφτομαι και γράφω, έκθεση κλπ.). Πολλά σχολεία και χώροι αξιοποίησης από τα παιδιά (κατασκηνώσεις, σύλλογοι, ομάδες κλπ.) έχουν μια δική τους ραδιοφωνική εκπομπή ή (σχολική) εφημερίδα, όπου τα ίδια τα παιδιά γίνονται οι πληροφοριοδότες, διαβάζουν εφημερίδες, άρθρα, επιστημονικά κείμενα και ανταλλάζουν απόψεις για όσα τους προβληματίζουν.

Τα παιδιά με ειδικές ανάγκες/αναπηρίες

Η διαφύλαξη των δικαιωμάτων των παιδιών με αναπηρίες, επιβάλλεται από το Διεθνές Δίκαιο μέσα από Συμβάσεις με τυπική ισχύ. Τα παιδιά με ειδικές ανάγκες (σωματικές ή πνευματικές αναπηρίες) έχουν δικαίωμα να ζουν σε συνθήκες που εγγυώνται την αξιοπρέπεια τους και ευνοούν την αυτονομία τους. Επιπλέον, πρέπει να συμμετέχουν ισότιμα στην εκπαίδευση και την κοινωνική ζωή απολαμβάνοντας ειδική φροντίδα. Επιβάλλεται να αναγνωρίζεται το δικαίωμα των ανάπηρων παιδιών, να ενθαρρύνονται και να τους εξασφαλίζονται, στο μέτρο των διαθέσιμων πόρων όλοι οι απαιτούμενοι όροι από αυτούς που τα έχουν αναλάβει ή τυγχάνουν μιας βοήθειας προσαρμοσμένης στην κατάσταση του παιδιού και στις περιστάσεις των γονέων του ή αυτών στους οποίους τα έχουν εμπιστευθεί. Παρόλα αυτά, η Ελληνική νομοθεσία δεν συμβαδίζει στο σύνολό της με τις ανάγκες και τα δικαιώματα των παιδιών με αναπηρία. Τις περισσότερες φορές οι υποδομές και οι δυσχερείς οικονομικές συνθήκες δυσκολεύουν το έργο της Πολιτείας στην προσπάθειά της για τη δημιουργία κατάλληλων χώρων με

σκοπό την εκπαίδευσή των ατόμων αυτών. Η χορηγούμενη αρωγή παρέχεται δωρεάν, εφόσον αυτό καταστεί δυνατό, αφού φυσικά έχει προηγηθεί ένας αναλυτικός υπολογισμός των οικονομικών πόρων των γονέων τους, και εκείνων στους οποίους έχουν εμπιστευθεί το παιδί. Έτσι, σχεδιάζεται ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα κατά τέτοιο τρόπο ώστε τα ανάπηρα παιδιά να έχουν αποκλειστική πρόσβαση στην επιμόρφωση, στην εκπαίδευση, στην περίθαλψη, στην αποκατάστασή τους, στην επαγγελματική τους κατάρτιση και στις ψυχαγωγικές δραστηριότητες, με σκοπό να επιτευχθεί όσο το δυνατόν η πληρέστερη κοινωνική τους ένταξη και η προσωπική τους βελτίωση, συμπεριλαμβανομένης της πολιτιστικής και πνευματικής τους εξέλιξης.

Ο Συνήγορος με επιστολές σε συνεργασία με άλλα Κράτη επιζητά τη βελτίωση των δυνατοτήτων και των αρμοδιοτήτων, θέτοντας ως στόχο την διεύρυνση της πείρας σε αυτούς τους τομείς. Ταυτόχρονα, προωθεί την ανταλλαγή κατάλληλων πληροφοριών στον τομέα της προληπτικής περίθαλψης και της ιατρικής, λειτουργικής και ψυχολογικής θεραπείας των ανάπηρων παιδιών, σε συνδυασμό με τη μετάδοση και τη πρόσβαση στις πληροφορίες που αφορούν τις μεθόδους αποκατάστασης αναπήρων και τις υπηρεσίες επαγγελματικής κατάρτισης. Σ' αυτό το πεδίο λαμβάνονται ιδιαίτερα υπόψη οι ανάγκες των υπό ανάπτυξη χωρών, διότι αποδίδεται μεγάλος ρόλος στο οικονομικό υπόβαθρο μιας χώρας για την προέκταση και την δημιουργία χώρων και υποδομών περίθαλψης και αναψυχής των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Η παιδική προστασία και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα

Κάθε παιδί έχει δικαίωμα να ζει κάτω από μια στέγη είτε αυτή του παρέχεται από την οικογένεια του ή τους κηδεμόνες του, είτε από ανάδοχη οικογένεια είτε από την πολιτεία. Είναι πολύ σημαντικό για την ψυχική του υγεία να έχει ένα σπίτι ή να ανήκει σε μια κοινότητα ή σε μια ομάδα ατόμων. Θεωρείται υψίστης σημασίας αφενός το παιδί να μεγαλώνει σε ένα υγιές περιβάλλον και αφετέρου να κοινωνικοποιείται από τα πρώτα του κιόλας χρονιά. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σύμφωνα με κανονισμούς οφείλουν να αναγνωρίζουν και να καλύπτουν τις ανάγκες προστασίας και μέριμνας όλων των παιδιών και εφήβων. Ωστόσο, το αρμόδιο Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας δυστυχώς δεν έχει ενεργοποιήσει το προβλεπόμενο μητρώο παιδικής προστασίας στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης και έτσι, δεν διαθέτει πλήρη ακριβή στοιχεία. Για τον Συνήγορο, η απουσία ενός ενιαίου πλαισίου

και ορισμένων τυπικών εθνικών προδιαγραφών λειτουργίας τόσο για τα δημόσια ιδρύματα παιδικής προστασίας παραμένει κεντρικό πρόβλημα. Ακόμη και οι μονάδες του ιδιωτικού τομέα, ως προς τον τρόπο λειτουργίας τους και την ποιότητα της παρεχόμενης φροντίδας εμφανίζουν τεράστια ανομοιογένεια.

Πολλά από τα εμπόδια που συναντά στο έργο του Συνηγόρου, απαρτίζουν τη στελέχωση των ιδρυμάτων, (με επιστημονικό προσωπικό), τη συχνή διαδοχή των εργαζόμενων, την επιμόρφωση, την εποπτεία και την υποστήριξή τους. Ο εξωτερικός έλεγχος και η εποπτεία των μονάδων παιδικής προστασίας στο σύνολό της, η διασφάλιση του δικαιώματος ενημέρωσης, συμμετοχής και έκφρασης γνώμης των παιδιών για θέματα που τα αφορούν, η επικοινωνία των παιδιών με τις φυσικές οικογένειές τους και η κάλυψη ειδικών ιατρικών, εκπαιδευτικών ή πολιτισμικών αναγκών καθώς και άλλα ζητήματα τα οποία καλείται να επιλύσει και να συμμορφώσει. Επιπλέον φανερώνεται η αδυναμία των ιδρυμάτων για τη τήρηση παραγόντων, την αδειοδότηση και τη πιστοποίηση των μονάδων του ιδιωτικού τομέα. Ο Συνήγορος του Παιδιού, από το 2003 μέχρι σήμερα, έχει επισκεφθεί πολλές δομές φιλοξενίας για παιδιά, εκκλησίες, καθώς και χώρους προσωρινής κατοικίας τους διερευνώντας τη λειτουργία ιδρυμάτων παιδικής προστασίας. Μέσα από μια συνεχή και ασταμάτητη διαδικασία, πασχίζει να προωθήσει εναλλακτικές λύσεις στην ιδρυματική φροντίδα με την υποστήριξη των οικογενειών σε κρίση και την ενίσχυση του θεσμού της αναδοχής. Ακόμη αγωνίζεται συνεχώς να επισημάνει την ανάγκη ενός ενιαίου θεσμικού πλαισίου για τη συνεχιζόμενη υποστήριξη νεαρών ενηλίκων που αποχωρούν από ιδρύματα, και μέριμνας για σύσταση δομών υποστηριζόμενης διαβίωσης για νεαρούς ενήλικες με ελαφρές ή σοβαρές αναπηρίες που έχουν μεγαλώσει σε ιδρύματα και χρήζουν δια βίου υποστήριξης προκειμένου να μπορέσουν να ζήσουν ανεξάρτητα στην κοινότητα. Σκοπός του Συνηγόρου είναι να επιλύσει στην πλειοψηφία τους τα προβλήματα που εμποδίζουν τη σωστή λειτουργία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων συγκαλύπτοντας ανάγκες τόσο των παιδιών όσο και της Πολιτείας.

Τα επιμορφωτικά σεμινάρια

Ο Συνήγορος, σύμφωνα με τις προβλέψεις του Ν. 3094/2003, έχει αναλάβει και την αποστολή του Συνηγόρου του Παιδιού. Βάσει αυτής, ερευνά υποθέσεις που αφορούν

παραβιάσεις δικαιωμάτων ανηλίκων και παράλληλα αναπτύσσει ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων με στόχο την προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού. Οι κυριότερες δραστηριότητες που ανέπτυξε ο Συνήγορος το 2011 στην κατεύθυνση αυτή περιγράφονται στη συνέχεια. Ο Συνήγορος του Παιδιού σε συνεργασία με την ομάδα εφήβων συμβουλών, πραγματοποιεί σεμινάρια και εκπαιδευτικά προγράμματα που μπορούν να παρακολουθήσουν ενήλικες και παιδιά, συγκαλύπτοντας ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων και ενημερώσεων σχετικά με την παιδική προστασία.

Η σωματική τιμωρία-βία

Η σωματική τιμωρία των παιδιών παραβιάζει το θεμελιώδες δικαίωμά τους στο σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και της σωματικής ακεραιότητας. Παρόλα αυτά αποτελεί έναν κοινά αποδεκτό κώδικα και νομικό αποδεκτό σε πολλές χώρες του κόσμου. Πολλοί διεθνείς οργανισμοί για τα δικαιώματα του παιδιού συστήνουν τη ρητή απαγόρευση της σωματικής βίας, διότι βλάπτει την ψυχική και σωματική υγεία των παιδιών και συνιστά παραβίαση των δικαιωμάτων του παιδιού και του παγκόσμιου δικαίου στην ίση προστασία σύμφωνα με τον νόμο. Στο Ελληνικό Δίκαιο, σύμφωνα με τις σύγχρονες αντιλήψεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου, οι ανήλικοι είναι πλήρη υποκείμενα συνταγματικών δικαιωμάτων. Το άρθρο 2 παρ.1 του Συντάγματος ανάγει τον σεβασμό και την προστασία της αξίας του ανθρώπου σε πρωταρχική υποχρέωση της πολιτείας και το άρθρο 5 παρ. 2 κατοχυρώνει το δικαίωμα προστασίας της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας όλων όσων βρίσκονται στην Ελληνική επικράτεια, σχολείο, προσχολική φροντίδα και πλαίσια φιλοξενίας. Στο πλαίσιο της σχολικής πειθαρχίας, η σωματική τιμωρία απαγορεύεται ρητά στον χώρο της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης με το άρθρο 13 παρ. 8 του Π.Δ. 201/1998. Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ο νόμος 3328/2005, άρθρο 21 (ΦΕΚ 80Α/1-04-2005) απαγορεύει την επιβολή οποιασδήποτε μορφής σωματικής τιμωρίας σε μαθητές που παρεκκλίνουν από την προσήκουσα διαγωγή. Επιπλέον το Υπουργείο Παιδείας εξέδωσε την εγκύκλιο Γ2/22673/02.03.2006 με θέμα «επιβολή σωματικής τιμωρίας σε μαθητές». Διάταξη ρητής απαγόρευσης της σωματικής τιμωρίας διέπει τη λειτουργία των δημοτικών παιδικών-βρεφονηπιακών σταθμών, η παραβίαση της οποίας μάλιστα αποτελεί «σοβαρότατο πειθαρχικό παράπτωμα», σύμφωνα με το αρ. 14, παρ. 1 της ΚΥΑ 16065/2002 (ΦΕΚ Β 497/22-4-2002). Επίσης, οι σωματικές ποινές

«απαγορεύονται αυστηρά» στο πλαίσιο λειτουργίας των Κέντρων Παιδικής Μέριμνας (αρ. 23, παρ. 2 ΥΑ Γ 2β/1984 ΦΕΚ Β 860). Ωστόσο, ρητή απαγόρευση της σωματικής τιμωρίας ως πειθαρχικού μέτρου απουσιάζει από τις διατάξεις που ρυθμίζουν άλλους χώρους φροντίδας παιδιών, όπως είναι οι παιδικοί-βρεφονηπιακοί σταθμοί, που ιδρύονται και λειτουργούν από φιλανθρωπικά ιδρύματα, ή τα πλαίσια φιλοξενίας, όπως οι Παιδουπόλεις του (πρώην) Εθνικού Οργανισμού Πρόνοιας, που πλέον έχουν υπαχθεί στην αρμοδιότητα των Περιφερειακών Συμβουλίων Υγείας και Πρόνοιας (ΠΕΣΥΠ).

Οικογένεια

Στον χώρο της οικογένειας, το άρθρο 1518 του Αστικού Κώδικα, το οποίο προσδιορίζει ενδεικτικά το περιεχόμενο της επιμέλειας (μέρος της γονικής μέριμνας), δεν εξαιρεί ρητά τη σωματική τιμωρία από τα σωφρονιστικά μέτρα που επιτρέπεται να επιβάλλουν οι γονείς στα παιδιά τους για τη διαπαιδαγώγησή τους. Συγκεκριμένα η διάταξη προβλέπει ότι « η λήψη σωφρονιστικών μέτρων επιτρέπεται μόνο εφόσον αυτά είναι παιδαγωγικώς αναγκαία και δεν θίγουν την αξιοπρέπεια του τέκνου ». Η υπέρβαση των ορίων που επιβάλλει το άρθρο 1518 συνιστά κακή άσκηση της γονικής μέριμνας και επισύρει τις συνέπειες του άρθρου 1532 του Αστικού Κώδικα, σύμφωνα με το οποίο το δικαστήριο μπορεί να διατάξει οποιοδήποτε πρόσφορο μέτρο (αφαίρεση γονικής μέριμνας ή επιμέλειας). Ωστόσο, ο νέος Νόμος 3500/06 για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας που ψηφίστηκε πρόσφατα, απαγορεύει την άσκηση σωματικής βίας σε βάρος ανηλίκου ως μέσο σωφρονισμού στο πλαίσιο της ανατροφής του, με τη ρητή διευκρίνιση - στην αιτιολογική έκθεση- ότι η σωματική τιμωρία δεν περιλαμβάνεται στα επιτρεπτά μέτρα σωφρονισμού του άρθρου 1518 του Αστικού Κώδικα και ότι η χρήση της επισύρει για τους γονείς τις συνέπειες της κακής άσκησης της γονικής μέριμνας. Συγκεκριμένα στο άρθρο 4 προβλέπεται ότι η σωματική βία σε βάρος ανηλίκων ως μέσον σωφρονισμού στο πλαίσιο της ανατροφής τους επιφέρει τις συνέπειες του άρθρου 1532 του Αστικού Κώδικα. Στην αιτιολογική έκθεση ως προς το συγκεκριμένο άρθρο αναφέρεται μεταξύ άλλων: «Με τη ρύθμιση του άρθρου 4 καθίσταται σαφές ότι η σωματική τιμωρία σε βάρος τέκνων δεν περιλαμβάνεται στα επιτρεπτά μέτρα σωφρονισμού του άρθρου 1518 του Αστικού Κώδικα σύμφωνα άλλωστε και με τις σύγχρονες παιδαγωγικές απόψεις. Συνιστά περίπτωση κακής

άσκησης της επιμέλειας και για το λόγο αυτόν επιφέρει την εφαρμογή του άρθρου 1532 του Αστικού Κώδικα. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, σε μια τέτοια περίπτωση, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει οποιοδήποτε πρόσφορο μέτρο. Ως σωματική βία πρέπει να αντιμετωπίζεται κάθε πράξη επιβολής πόνου ή σωματικής δυσφορίας σε ανήλικο, με σκοπό το σωφρονισμό ή τον έλεγχο της συμπεριφοράς του». Εισαγγελική διάταξη εφαρμόζει το νέο νόμο για τη σωματική τιμωρία των παιδιών Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (Ν. 2101/1992) Στη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, το άρθρο 19 αξιώνει από τα κράτη να πάρουν «όλα τα κατάλληλα νομοθετικά, διοικητικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά μέτρα, προκειμένου να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφή βίας, προσβολής ή βιαιοπραγιών σωματικών ή πνευματικών, εγκατάλειψης ή παραμέλησης, κακής μεταχείρισης ή εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανόμενης της σεξουαλικής βίας, κατά το χρόνο που βρίσκεται υπό την επιμέλεια των γονέων του ή του ενός από τους δύο, του ή των νόμιμων εκπροσώπων του ή οποιουδήποτε άλλου προσώπου στο οποίο το έχουν εμπιστευθεί». Άλλα άρθρα της Σύμβασης που αναφέρονται στην προστασία του παιδιού από τη σωματική τιμωρία είναι: το άρθρο 3, το οποίο προβλέπει ότι σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν τα παιδιά «πρέπει να λαμβάνεται πρώτιστος υπόψη το συμφέρον του παιδιού»· το άρθρο 6, το οποίο απαιτεί από τα συμβαλλόμενα Κράτη να «εξασφαλίζουν, στο μέτρο του δυνατού, την επιβίωση και την ανάπτυξη του παιδιού»· το άρθρο 28, για το δικαίωμα στην εκπαίδευση, που προβλέπει ότι τα συμβαλλόμενα Κράτη «παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για την εφαρμογή της σχολικής πειθαρχίας με τρόπο που να ταιριάζει στην αξιοπρέπεια του παιδιού ως ανθρώπινου όντος, και σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση»· το άρθρο 37, το οποίο απαιτεί από τα Κράτη να επαγρυπνούν ώστε «κανένα παιδί να μην υποβάλλεται σε βασανιστήρια ή σε άλλες σκληρές, απάνθρωπες ή εξευτελιστικές τιμωρίες ή μεταχείριση», το άρθρο 40, που προβλέπει ότι τα Κράτη αναγνωρίζουν σε «κάθε παιδί ύποπτο, κατηγορούμενο ή καταδικασμένο για παράβαση του ποινικού νόμου το δικαίωμα σε μεταχείριση που να συνάδει με το αίσθημα της αξιοπρέπειάς του και της προσωπικής αξίας...».

Οι θέσεις απολογισμού του Συνηγόρου του παιδιού

Στην αποτίμηση του έργου του Κύκλου των Δικαιωμάτων του Παιδιού, περιλαμβάνονται διαπιστώσεις τόσο από την εξέταση υποθέσεων παραβίασης δικαιωμάτων του παιδιού όσο και από τις γενικότερες παρεμβάσεις, και προτάσεις

του Συνηγόρου του Παιδιού, με αντικείμενο τις πιθανές νομοθετικές και οργανωτικές μεταρρυθμίσεις για την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού. Ο Συνήγορος, εκτιμά ότι όλα τα πιθανά οργανωτικά πλάνα που στις περισσότερες χώρες δεν έχουν τύχει πλήρους εφαρμογής τόσο στο επίπεδο προβλέψεων όσο και στο επίπεδο οργάνωσης και πρακτικής διοίκησης. Αρμοδιότητά του είναι να εντοπίζει αδυναμίες, να τις γνωστοποιεί με όποιο μέσο ή τρόπο διαθέτει και στη συνέχεια να παρουσιάζει ένα πλάνο με στόχο την πρακτική αντιμετώπιση και στην συνέχεια οργάνωση του. Το πλάνο που ακολουθείται από τον συνήγορο είναι: η μεθοδική καταγραφή του προβλήματος, η έκθεσή του για την πιθανή αντιμετώπισή του και τις περισσότερες φορές σε πολλές περιπτώσεις (κυρώσεων, δικαστικών αποφάσεων) η δικαιολόγηση πράξεων για τις οποίες ευθύνεται κάποιο άτομο ή μια ομάδα ατόμων.

Η κοινότητα των εφήβων

Η ομάδα εφήβων συμβούλων του Συνηγόρου του Παιδιού συν αποτελείται από αγόρια και κορίτσια από 13 έως 17 ετών, που δημιουργήθηκε με σκοπό την έκφραση και ανταλλαγή απόψεων καθώς και τη διάδοση μηνυμάτων σε θέματα που σχετίζονται με την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού. Ο Συνήγορος, εφαρμόζοντας στην πράξη το δικαίωμα των παιδιών να εκφράζουν ελεύθερα τη γνώμη τους και να συμμετέχουν ενεργά στις διαδικασίες που τα αφορούν, έρχομαι σε επαφή τακτικά με τους εφήβους συμβούλους του, αφουγκράζεται με προσοχή τις απόψεις τους και συνεργάζεται μαζί τους για την διοργάνωση δράσεων ευαισθητοποίησης του κοινού. Ο Συνήγορος για πρώτη φορά δημιούργησε Ομάδα Εφήβων Συμβούλων το 2009, η οποία είχε διετή διάρκεια και αποτελούνταν από 20 αγόρια και κορίτσια. Τα παιδιά αυτά επιλέχτηκαν με κλήρωση και κριτήρια, ύστερα από δημόσια πρόσκληση και αποστολή αιτήσεων μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Σε όσα παιδιά δεν είχαν εκλεγεί στην ΟΕΣ δόθηκε η δυνατότητα να συμμετέχουν στην Κοινότητα Εφήβων Συμβούλων και να επικοινωνούν με το Συνήγορο αλλά και μεταξύ τους μέσα από τη κλειστή ηλεκτρονική ομάδα που δημιουργήθηκε για το σκοπό αυτό.

Τα παιδιά μετανάστες και η ένταξή τους

Ο συνήγορος του παιδιού καθιστά αναγκαία την υποστήριξη δράσεων προετοιμασίας των παιδιών για την ομαλή ένταξη τους στην εκπαίδευση. Με ποικίλους τρόπους προσπαθεί να ενισχύσει ενέργειες ευαισθητοποίησης των σχολικών κοινοτήτων και της τοπικής κοινωνίας, και να θέσει σε λειτουργία τα νηπιαγωγεία ως ανοιχτά κέντρα φιλοξενίας, αλλά και να προβλεφθεί για τη νέα σχολική χρονιά η οργάνωση επαρκούς αριθμού τμημάτων υποδοχής σε σχολεία της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Οι διαπιστώσεις για τις εκπαιδευτικές ανάγκες των παιδιών και οι προτάσεις του Συνηγόρου στάλθηκαν στα Υπουργεία Παιδείας και Μεταναστευτικής Πολιτικής. Ο ίδιος τονίζει μεταξύ άλλων σε έκθεσή του σχετικά με την εκπαίδευση των παιδιών προσφύγων την ανάγκη υποδοχής, εκπαίδευσης και κάλυψης άλλων αναγκών από σχολεία, ξενώνες και χώρους φιλοξενίας.

Μερικοί από τους τομείς στους οποίους πρέπει να υπάρξει σημαντική βελτίωση ώστε να υπάρχει οργανωμένος σχεδιασμός και αντιμετώπιση των αναγκών τους, συνοψίζονται στην πρόσβαση στην διεθνή προστασία και τη βελτίωση του συστήματος ασύλου, την θεσμοθέτηση και υλοποίηση της επιτροπείας, στις προδιαγραφές ίδρυσης και λειτουργίας ξενώνων, στην επανένωση των οικογενειών, στις διαδικασίες διαπίστωσης της ανηλικότητας και των ασυνόδευτων παιδιών αλλά και στον εντοπισμό και την καταγραφή των παιδιών στις δομές φιλοξενίας.

Η ψυχολογία και η ψυχική υγεία

Ο Συνήγορος του Παιδιού επισημαίνει τη σημαντικότητα της μέριμνας και περίθαλψης των ατόμων με ψυχολογικές ή ψυχικές διαταραχές, βασίζοντας την διερεύνηση του σε αναφορές πολιτών, επισκέψεις σε υπηρεσίες και τη συνεργασία με επαγγελματίες από όλη τη χώρα. Η Ανεξάρτητη Αρχή έχει διαπιστώσει ότι ένας μεγάλος αριθμός παιδιών και εφήβων με ψυχικές διαταραχές ή σοβαρά ψυχοκοινωνικά προβλήματα δεν καλύπτονται από τις παροχές της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης και στην πράξη υφίστανται σοβαρές παραβιάσεις των δικαιωμάτων τους. Τα παιδιά αυτά παραμένουν συχνά στο οικογενειακό τους περιβάλλον χωρίς την αναγκαία υποστήριξη, ή τοποθετούνται σε προνοιακές δομές τις περισσότερες φορές ακατάλληλες για τις

ανάγκες τους. Αυτό, έχει ως αποτέλεσμα να κακοποιούνται από το ίδιο το σύστημα που θεωρητικά τους περιθάλπει.

Από τις παρουσιάσεις του Συνηγόρου, αναπτύχθηκαν προβληματισμοί οι οποίοι αφορούν κυρίως πρακτικά θέματα όπως η έλλειψη μονάδων για ανηλίκους, ιδίως εφήβους, που χρήζουν επείγουσας παιδοψυχιατρικής νοσηλείας, η απουσία εξειδικευμένων δομών ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης παιδιών και εφήβων με ψυχικές διαταραχές ή άλλα σοβαρά προβλήματα που χρήζουν ειδικής θεραπευτικής αντιμετώπισης, καθώς και η σοβαρή δυσλειτουργία στις υπάρχουσες μονάδες ιδιωτικών μη κερδοσκοπικών φορέων, εξαιτίας των σημαντικών περικοπών και καθυστερήσεων στη χρηματοδότησή τους και της συνακόλουθης ανασφάλειας σχετικά με τη συνέχιση της λειτουργίας τους. Επιπλέον, προβληματισμοί εκφράζονται και από τους ίδιους τους επαγγελματίες άλλων φορέων για την ανυπαρξία δομών για την παραπομπή παιδιών και εφήβων που χρειάζονται εξειδικευμένη φροντίδα ή θεραπευτική αντιμετώπιση. Ο Συνήγορος του Παιδιού ζητά έκκληση προς την Πολιτεία να υιοθετηθούν άμεσα τα αναγκαία μέτρα ώστε οι κατακτήσεις της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης των τελευταίων ετών να μην εξαφανιστούν, αλλά να αξιοποιηθούν και να εδραιωθούν με την διασφάλιση της συνέχειας και την υποστήριξη των υπηρεσιών, για την προάσπιση του δικαιώματος των παιδιών και εφήβων με προβλήματα ψυχικής υγείας στην φροντίδα και την προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

<http://noiazomaikaidrw.gr/wp-content/uploads/2015/07/Compasito-%CE%9C%CE%B9%CE%BA%CF%81%CE%AE-%CE%A0%CF%85%CE%BE%CE%AF%CE%B4%CE%B1.pdf>

<http://www.0-18.gr/gia-megaloy/nea/ta-mme-tha-prepei-na-sebastoyn-tin-eikona-kai-tin-prosopikotita-ton-prosfygon-mathiton>

<http://www.0-18.gr/gia-megaloy/nea/protoboylia-gia-ti-dimioyrgia-diktyoy-gia-ta-dikaiomata-ton-paidion-poy-metakinoyntai>

<http://www.0-18.gr/gia-megaloy/o-synigoros-gia-ta-paidia-poy-metakinoyntai>

<http://socialpolicy.gr/2016/09/%CE%B5%CE%B3%CF%81%CE%AE%CE%B3%CE%BF%CF%81%CF%83%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B1-%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CF%8E%CE%B5%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B9.html>

<http://www.kathimerini.gr/899380/article/epikairothta/ellada/synhgoros-toy-polith-h-oikonomikh-krish-exei-metatrapei-se-an8rwpistikh>

<http://dide-anatol.att.sch.gr/didanpep/ANTI/Epithetikotita%20ERSYPE%20viomatiko.pdf>

<https://pappanna.wordpress.com/2012/03/02/e%CE%BA%CF%86%CE%BF%CE%B2%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-b%CE%AF%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%BF-%CF%83%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CE%BF-%CE%B4%CF%81%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B7/>

<http://pamenhpiagygeio.blogspot.gr/2014/03/stop.html>

<http://taniamanesi-kourou.blogspot.gr/2015/03/6-18.html>

<http://www.0-18.gr/gia-megaloy/deltia-typoy/eidiki-ekthesi-gia-ta-dikaiomata-ton-paidion-poy-zoyn-se-idrymata>

<https://www.synigoros.gr/resources/575568.pdf>

<http://ddp.gr/%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CF%84%CF%85%CE%BF-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B1-%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%BF%CF%85/>

<https://www.unicef.gr/%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%A E-%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1/>

[CF%84%CE%BF-%CE%AD%CF%81%CE%B3%CE%BF-%CF%84%CE%B7%CF%82-
unicef/4](#)

[http://enimerosi-news.gr/seminario-gia-gonis-ekpedeftikous-ton-voitho-sinigorou-tou-politi-
gia-ta-dikeomata-tou-pediou-sto-dimarchio-megaron/](http://enimerosi-news.gr/seminario-gia-gonis-ekpedeftikous-ton-voitho-sinigorou-tou-politi-
gia-ta-dikeomata-tou-pediou-sto-dimarchio-megaron/)

<http://www.0-18.gr/downloads/statistika-stoixeia-evropi-zappeio>

[http://www.0-18.gr/gia-megaloy/deltia-typoy/dikaiomata-ton-paidion-poy-metakinoyntai-
ekthesi-kai-diktyo-me-protoboylia-toy-synigoroy](http://www.0-18.gr/gia-megaloy/deltia-typoy/dikaiomata-ton-paidion-poy-metakinoyntai-
ekthesi-kai-diktyo-me-protoboylia-toy-synigoroy)

https://www.synigoros.gr/resources/docs/627_04_apologismos_dp.pdf

<http://www.0-18.gr/kes>

<https://www.synigoros.gr/?i=childrens-rights.el.dpnews.424870>

[http://news247.gr/eidiseis/koinonia/unicef-telos-sthn-tampela-paidi-prosfygas-entaksh-kai-
sthn-prwinh-ekpaideysh.4652111.html](http://news247.gr/eidiseis/koinonia/unicef-telos-sthn-tampela-paidi-prosfygas-entaksh-kai-
sthn-prwinh-ekpaideysh.4652111.html)

<https://www.synigoros-solidarity.gr/452/evalotes-efpatheis-omades>

<https://www.synigoros.gr/resources/eisigisi- tsiantis.pdf>

<https://www.synigoros.gr/resources/eisigisi- gmoschos.pdf>

<https://www.synigoros.gr/resources/docs/174015.pdf>

Φύλλο Εξέτασης

1. Επόπτης: _____

Βαθμός: _____

Υπογραφή:

Ημερομηνία:

2. Δεύτερος Βαθμολογητής: _____

Βαθμός: _____

Υπογραφή:

Ημερομηνία:

Γενικός Βαθμός: _____